

באם יש אנשים שמנגדן להוטר העירוב, אם אוסרין על המתירין ואם יכולין לזכות להם כמת נגר רצונם

בדבר אנשים שמתנגדין להיתר העירוב אם יכולין לזכות להן בפת העירוב, הנה אף שכבר דיברו בזה גאוני קדמאי ה"ה השו"מ והבית יצחק אם יש אנשים שאין רצונם בעירוב אם מתבטל עבור זה כל העירוב, ומסקנתם הוא דיכולין לערב אפי' שלא מרצונן, עיי"ש בדבריהם בשו"מ מהד"ת חלק ב' סי' ס"ב ובית יצחק חלק יו"ד בקו"ץ סי' ח', ועיי"ג בשו"ת ובחירת בחיים להגרש"ק ז"ל סי' קכ"ג ובשו"ת חזן נחום סי' מ"ב שכתבו לצדד להיתר, וכן הם מיירי באופן שאין רצונם בעירוב מחמת פריקת עול וכדומה ובאופן זה מסיקין להיתר, אכן בני"ד שהמדובר הוא ביהודים שומרי תורה ומצוות אלא שמנגדן לזה מחמת שאין מועיל עירוב ע"פ דין לפי דעתם, איך הדין בזה אם יכולין לזכות להן בפת העירוב שעכ"פ אותן שדעתם להיתר יוכלו לטלטל.

הנה אם המתירין הן כח ב"ד, פשוט הוא דיכולין להוטר בעירוב בכדי שלא יאסרו על המתירין, היות דהמתירין הם כח ב"ד לעצמן, וכהלכה הן עושין, א"כ לא שייך לא לתגודדו וכמו שביארנו בעה"ת ח"א סי' קי"ב עיי"ש, דאף המנגדין לזה עכ"פ סוברין שהמתירין עושין לעצמן כדיו, עיי' מה שכ"נ בעהמ"ת ח"א סי' קי"ב וסי' קמ"ה בענין דבר שיש שמחזיקין בו איסור מ"מ מותרין ליתנו למי שנוהג בו היתר, והבאנו מתשו' מבי"ט ח"א סי' כ"א ומתשו' כת"ס יו"ד סי' ע"ז שהביאו רא"י מריש יבמות מהא דלא נמנעו ב"ש מבי"ה מלישא נשים זו מזו עיי"ש, וא"כ ה"נ בני"ד אעפ"י שאלו אוסרין ואלו מתירין מותרין האוסרין לזכות בהפת בכדי שיוכלו המתירין לטלטל.

ואפי' אם הוא באופן דנקיטא להו דאין העירוב כשר וא"א לערב, ואין כח ב"ד חזק עליהן לכפות אותן לדעותיהן, כגון שיש להו ב"ד לפני עצמן ונקיטא להו דהעירוב מסול, מ"מ המתירין לעצמן כדיו עושין וא"א לחלוק ע"ז, ושפיר יכולין להצטרף להמתירין ואין בזה משום לפ"ע, וכאשר ביארנו בעמה"ת שם.

בפת בע"כ, דזכי צריך להיות ברצון או בסתמא דזכין לאדם שלא בפניו, אבל בעל כרחו א"א לזכות לו, וראיתי אח"כ שכ"כ בפמ"ג סי' שס"ז בא"א ס"ק ג' דבע"כ א"א לזכות.

וא"כ בעיירות הגדולות שנמצאים כמה ת"ח דלא ניחא להו בהאי עירובא צ"ע איך מזכין לאותן שאינן רוצין בעירובן, וצ"ל דמ"מ ע"י כח ב"ד אפשר לכפות אפי' לזכות להן, וא"כ אם המתירין הן כח ב"ד יכולין לזכות אף לאותן שמנגדן לזכות ואף שהמנגדן ג"כ הן ב"ד לעצמן, מכיון שעפ"י דין יש בידם לערב ואין ביד המנגדן לעכבם וכנ"ל, א"כ שוב שייך בדבר זה כופין על מדת סדום, ועיי' בשו"ת מחזה אברהם או"ח סי' ע"ג שצייד ג"כ להיתר מצד כפיית בני"ד חזקות אפי' בעכ"ח, ואף דבמסקנתו דחה צד היתר זה בנידון דידי, עיי"ש שטעמו משום דשם רצו גם הצד המנגדן בעירוב אלא שנתקוטטו מי שיהי' המצבה לחציו, משא"כ בני"ד שאינם רוצים כלל בעירוב אשר לדעת המזכים יש לתקן עירוב ועפ"י הדין וההלכה יש להם הזכות לעשותו, שייך שפיר צד קולא זאת של המחז"א.

ועיי"ל דשייך בזה זיכוי בעל כרחך מדיו כופין אותן עד שאומר רוצה אני ואף שצווח ואומר איני רוצה מ"מ אנו אמרינן שרוצה מדין כופין אותן, ואף דלגבי גט דהדין שצריך להיות משל בעל לכאורה אינו מועיל באם צווח ואומר שאינו רוצה לזכות בתנייר, אף להשיטות שא"צ לומר רוצה אני עיי' בשו"ת חות יאיר סי' נ"ה, מ"מ בצווח ואומר שאינו רוצה אין מזכין בעל כרחך עד שיאמר רוצה אני, אכן לענין זיכוי עירוב דהקילו בקנינו לכל מי שיתוסף אע"ג דלכאורה הוי כדבר שאינו ברשותו ואיך יכול להקנות, וצ"ל בזה מטעם ברירה ובדרבנן, והוא קצת דחוק דמשמע לכאורה דלכו"ע מועיל עיי' בספר ישועות יעקב סי' שס"ו ס"ק ד', ועוד בכמה דברים שהקילו בקנינו עיי' בתוס' בפ' הלון ע"ט ע"ב, אפשר לומר דבמקום שהדין הוא שכופין אפשר לזכות להם אפי' בעל כרחם.

והנני מן הראוי להביא כאן מה שהערוני מע"כ מחו"ה הרב הגה"ג וכו' מוהר"ר פסח מיללער שליט"א דלכאורה ענין זה אי אמרינן שרוצה היכי דהדין הוא שכופין אותו אף שצווח ואמר איני רוצה תליא במחלוקת הב"י והריב"ש בני"ד סי' רכ"ח בענין התרת נדר שהודר על דעת רבים

אכן אם אעפ"כ צווחין ואומרינן שאינן רוצין ומחזין ואינן רוצין לזכות בעירוב, לכאורה בכח"פ אוסרין הן על העיר, לא מיבעיא אם איך בידינו לכופין כגון שהן ג"כ כח ב"ד לעצמן א"כ אין בידינו לזכות להו בע"כ, אלא אפי' אם יהא באופן שכופין אותן לדעות המחזיריו. מ"מ אין יכולין לזכות להו

דקיי"ל דאין לו התרה בלא דעתם א"כ יש מצוה בהתרתו וכתב שם הב"י ח"ל נראה דס"ל דא"צ לשאול את פיהם וטעמם כדכתבו התו' והרא"ש בשם ר"ת דטעמא משום דמסתמא ניחא להו לרבים משום מצוה ואוכא למובעו הוכא דקיומל הנך רבים וצוחי דלא ניחא להו בהתרה זו אף על פי שהוא לדבר מצוה והיה נ"ל דאפי"ה נשאל ומתירין לו דהא ודאי חזקה על כל איש ישראל דניחא ליה בעשיית מצוה והני דאמרי דלא ניחא להו יצום תוקפם וכמ"ש הרמב"ם (בספ"ב מהל' גירושין) הטעם שכופין אותו עד שיאמר רוצה אני בגיטין לאותן שכופין ואל"כ לא הוו שרי להיתר בלי ידיעת דעת הרבים דהוה לן למיחש שמא לא יסכימו שישראל על נדרו ונמצאת ההתרה בטלה והנדר קיים, אלא שהריב"ש כתב בח"א סימן תקי"א בתשובה על אחד שנשבע ע"ד הקהל גדולים וקטנים והיה בהתרתו דבר מצוה שאם יש מוחים בהתרתו אין מתירין לו שהרי הוא אמר שע"ד כל הקהל הוא נשבע וכו' עכ"ל הב"י, הרי דפליגי בזה הב"י והריב"ש, דלדעת הריב"ש אין מועיל במקום שצווח ואמר אינו רוצה, ולפי"מ דפסק הרמ"א ביו"ד כדברי הריב"ש בזה א"כ אינו מועיל במקום שצווח ואמר איני רוצה אף במקום שהדין הוא שכופין, אכן אמר לי מע"כ מחו' לקיים דברינו בענינינו דמדין כופין וועיל אף שצווח ואמר איני רוצה דהנה יש ליישב בטוב טעם דעת הריב"ש דלא ס"ל לגבי נדר ע"ה רבים, היכי שיש צווחין ואומרינן שאינם רוצים דיועיל מדין כופין אותו עד שאומר רוצה אני עפ"י מר שהעלה הקצוה"ח בססי' רמ"ג לחלק בי דבר שבעי דעתו ובין דבר דלא בעינן דעת אלא ניחא לוי בעלמא, דהיינו כגו בשליחות דבעינן דעתו, דלמדים מה אתנ לדעתכם אף שלוחכם אפי' ידעינן דניחו ליה לא סגי וכדפסקינן כאביי ביאוש שלו מדעת לא הוי יאוש אע"פ שידעינן דאיי הוי ידע הוי מיאוש, אכן בזכיה דלא בע דעת דזכין לאדם שלא בפניו די בדידעי דניחא ליה לחוד עיי"ש בשם הרשב" חילק זה דמשום זה אפשר לתרום משלו ע של חבירו שלא מדעתו משום דהוי לי זכות ועיי' ג"כ בקצוה"ח דיש סי' ק" דהעלה דע"כ זכיה לא הוי כשליחות ממ אפי' למ"ד זכיה מתורת שליחות היו דאפי' שלא בפניו בלי ידיעתו כיון דניר ליה שפיר דמי אלא דהוי כמו שליח עיי"ש היטב.

ומעתה יתיישב שפיר דעת הריב"ש הן

דכוסין עליהם לבטל רשותם דמועיל לענין עירוב וכמבואר בס"י ש"ם, וזה אפשר כבר אפי' בעל כרחם משום דין הפקר ב"ד וד"ל.

ועוד ה"י נראה לומר מכיון דבעירוב קיי"ל שא"צ שיהא בו שזה פרוטה וכמבואר בריש סי' שס"ו, א"כ אין צורך שיהא לחן חלק ממש בגוף הפת, אלא שיהא מסור להם שיהיו להם רשות ליקח מזה הפת כשרוצין, ואף אם תאמר דכשמוכה לאחרים צריך שיהא בו שזה פרוטה דבלא"ה אין זה זכות, מ"מ כשמערב לרבים לאלפים ולרבבות כשיעור י"ח גרוגרות דלפי"ז בוודאי אין מגיע לכל אחד ואחד אפי' שזה פרוטה, וגם אין יודעו ומכירו ע"י ברש"י סוכה כ"ז ע"ב, ד"ה כל האזרח וז"ל דמשמע סוכה אחת לכל ישראל שיטבו בה זה אחר זה ואי"א שיהא לכולן דלא מטי שזה פרוטה לכל חד עכ"ל, ואף התוס' לא חלקו עליו בזה אלא שכתבו שאין צורך לזה ועיי' משב"נ בספר מאי חנוכה במסקי דינים סי' כ', הרי דבמקום דבעינן שיהא לכל אחד ואחד חלק בו צריך שיהא שזה פרוטה, ומכיון שכאן בעירוב לא מגיע שזה פרוטה לכל חד וחד כשמערב לאלפים, עכ"ה צ"ל דלא בעינן שיהא לכל אחד ואחד חלק בגוף הפת, דפחות משהו פרוטה הלא קיי"ל בכ"מ שאין בו דין ממון, וכל שכן בנ"ד שאין מגיע לכל אחד ואחד אפי' כחודו של מחט.

אלא שהעיקר בזה שיהא מסור לציבור שיהי' להם רשות ליקח, שעיי' מתערבין וחל העירוב, והגע בעצמך וכי יכול להקנות חלקו לאחר שאינו בכלל העירוב או לתפקיד חלקו לאחר, אלא וודאי שהוא רק מסור להציבור ולא שיהא לו חלק בגוף הפת ממש וכמו שכתבנו, ועיי' ברמב"ן עה"ת ויקרא א' על הפסוק תקריבו דיש נפק"מ בין קרבן שותפין לבין קרבן ציבור, דקרבן ציבור אין פירושו שכל הציבור יש לחן חלק בגוף הקרבן עיי"ש ות"נ בנ"ד. [ועיי' עוד בלשונו של הלבוש סי' שס"ח ס"ג ואם הם יותר מ"ח וכו' לא הטריחוהו חכמים יותר להיות גרוגרות לכל אחד וכו' וטעמא דשיעור שתי סעודות נ"ל כדי שיקנה אחד מהם זירתו קבוע לשתי סעודות וכו' והי' הוא כבעה"ב ואחרים יהיו כאלו דרים אצלו כי לא רצו להטריחו יותר וכו' עיי"ש.]

ובזה יתיישב שפיר מה דמועיל עירוב לכל מן שנתוסף אח"כ, דלכאורה הו"י כדבר שאינו ברשותו והו"י כשוחט על מי שיעלה ראשון לידושלים דלא מועיל כשאין ברירה עיי' פסחים מ"ט, ולמשכ"נ א"ש דכאן לא בעינן זיכו' אלא מסירה לציבור דהיינו

דבנדר על דעת רבים בעי דעתם א"כ גם שמוחים אע"פ שניחא להו כיון וזה הוא כמ"ש הב"י, מ"מ אין כאן גם ונדרו על "דעת" רבים הוי, ואין קשות דלפי"ז אמאי שרינן לשאול על ו' בלי לשאול את פיהם והא בעינן תם ולא די במה דניחא ליה, זה לא קשה מצוה הוי כדעתם כמ"ש בקצה"ח סי' י"ב דלדבר רשות אסור ליוטל או לאכול ו' חבירו אפי' ברור שנותן ליה אילו ידע, עי' דעתו דווקא כדפסקינן כאב"י בייאוש א מדעת מ"מ בדבר מצוה כגון אתרוג זר וכן האריכו הב"י בס"י של"א ובט"ז ק"ל שם דבדבר מצוה אף בדבר שבעי יח הוי כאילו שוויא שליח והוי לאתם נתכם עיי"ש, ועיי' עוד בקצה"ח סי' י"ח דמי שנשטתה יורדין לנכסיו לפרנס וזו ובניו משום דניחא ליה אע"פ שאינו עתה מ"מ כיון דמצוה הוא אע"פ שאין מין עליו הוי כדעתו עיי"ש, וע"כ בנדר י"צ לשאול את פיהם אי הוי דבר מצוה ג"כ שצריך דעת משום דכדעת דמי, שא"כ כשמוחים במירוש בזה חיסר הדעת פ"כ אע"פ שניחא יש, מ"מ דעתם אין אן (ומיושב גם דברי הב"י למה לא צריך שאול פיהם אולי יש שמוחים ואין כאן נת כיון דמצוה הוא הוי כדעתם להתיר) פ"ז בזכיה דלא בעי דעת דאפי' שלא גזי' הוי קנין מטעם דזכין לאדם שלא גזי' רק ניחא בעי הדרא וקיימא סברת ב"י דבמצוה מועיל במקום שכופין מטעם ניחא ל"י אף שצווח ואמר שאינו רוצה, ג"ש לפי"ז כאן לגבי עירוב דיועיל ואף צווחין ואומרין. שאינן רוצין מטעם כופין כאן גבי עירוב הא אנו באין רק מטעם ב"י חזקין שלא בפניו ולא בעינן דעתם, ולא ניחא ליה, וזה מועיל במקום שכופין וף שצווח ואמר איני רוצה, אלו דברי גחתי הנ"ל והוא נכון מאד.

הערוני מופלג אחד דמלשון תשו' הרשב"א ז"צ סי' רס"ג שהביא הב"י בס"י שס"ז שכתב ז"ל, תשובה בחצר שהוא בין שני גבאות אפי' אחד מן השוק מערב עליו לכולי עלמא וא"צ להודיע דזכות הוא לו זכין לו לאדם שלא בפניו, וכל שכן אם עירב אחד עליו משלו מערב, ודווקא שלא בפניו אבל בעל כרחו לא, ואחד מבני החצר מערב עליו אפי' בעל כרחו "ואפילו משלו" מפני שהוא אסור עליהו עכ"ל עיי"ש, הרי שכתב דאחד מבני החצר מערב בעל כרחו ואפילו משלו דמשמעו דכל שכן כשמוכה משל עצמו, הרי דמשוט לענין עירוב דיוכל לזכות אפי' בעל כרחו והוא רא"י וכוונת בדיוק הלשון.

ואולי י"ל עוד נזכיר דאיתנן עלה דבכה"ג כופין משום מדת סדום, שוב אפשר לומר

שיחא מסור הפת הזה לכל מי שיתוסף, ומי שיתוסף יהי' לו ג"כ רשות ליקח מהפת, וזה הוי כתנאי ולא בעינן לבוא מטעם ברירה ודו"ק.

וכל זה מלבד הטעמים שכתבו גאוני קדמאי בעל שואל ומשיב מהד"ת חלק ב' סי' ס"ב ובית יצחק בחלק י"ד בקו"א סי' ח' דלכאורה איתנייהו גם בנ"ד, ועיי' ג"כ בשו"ת שבות יעקב סי' כ"ט דבמקום שנשכר ע"י שכירו ולקיטו של מלך מותר לסלט בכל העיר וא"צ שום ביטול רשות וזה סיוע לדברי השו"מ שכתב כן, ועיי' ג"כ בס' קצות השלחן סי' ק"ה טו"ד בבח"ש סקכ"ו בסופו וז"ל ומיהו עכשיו ששוכרין חרשות משד העיר פשוט דמהני גם למי שלא רוצה לזכות בעירוב עיי' ש"ם ד' דשכירות מהני גם לגבי ישראל עכ"ל, זה מה שנלענ"ד.

שאלה מרב אחד תמהני שלא הזכרו הפוסקים הדין במקומות המוקפין חומה וכעת שכולן נקראין כרמלית אם ישראלים או רבים מבני עמינו אינם רוצים לבטל רשות וגם אם ישראלים מומרים אינם רוצים לבטל רשות איך הנהוג בקהלות גדולות כגון בפראג וכה"ג בענין טלטול ושפיר קדמי דברי חות יאיר בסי' קל"ה ויכתוב לי אדוני הנהוג בזה עכ"ל תוכן דבריו:

תשובה הנה מכ"ת קיצר מאוד בתוך שאלתו ואם כוונתו ע"ד שמתמיה שם בתשובת ח"י סי' קל"ה ונסתבך מאוד בדין זה ובאמת לדידי לא קשיא מידי והכל ערוך ומסודר לפנינו כש"ע והרי סכין והרי בשר דודאי אם המקום סגור ומסוגר מכל צד ונשכר או נקנה מן המלך ע"י שכירו ולקיטו ע"י אחד מיועציו כנהוג ודאי דמותר לטלטל בכל העיר אפילו ברחוב הגוים וא"צ לשום אדם לבטל רשות וכן נתפשט המנהג פה ק"ק מיץ לטלטל בכל העיר בלי שום בטול רשות וכן נהיגי מעולם משנים קדמוניות בלי שום מוחה אע"פ שיש כאן עבר הנהר דלא הוי כחומה לדעת קצת אחרונים מ"מ פה גם הנהר יש לו מסוגרת בכל צד וכיון שקנה המקום פעם אחת מהשררה שוב א"צ לקנות פעם שנית כמו שהארכתי בזה בתשובתי ש"י ח' ב' שאלה זו דלא כדעת איזה אחרונים יע"ש דברי ותמצא נחת איברא במקומות שיש שם עבר הנהר ואינם סגורים מכל צד מחמת הנהרות הנמשכים שם בלי מסוגרת ולא חשבינן הנהר לחומה לדעת גדולי אחרונים (אף שמקרוב נשאלתי מהרב הגדול מהר"ש = מוריני הרב ר' שלמה = אב"ד דק"ק ראטרדם בענין זה אי חשבינן המים לחומה לפי שנקרשים בעת הקור והשבתתי לו כאשר כתבתי לו והובא לעיל תוך תשובה זו סימן כ"ז / כ"ח / דחשיב חומה גמור כיון שנימוח מעצמו ואין להחמיר כלל ע"פ הדין) רק במקו' שנהגו להחמיר אז אין להקל מטעם אל תטוש ומה"ט באותן הקהלות ומקומות שיש עבר הנהר בתוכו בלי שום מסוגרת כמו בק"ק פראג וכה"ג בשארי מקומות אין מטלטלין ברחוב הגוים רק ברחוב היהודים ע"י עירוב ולחי וקורה או שרחוב היהודים סגורים מכל צד זה ברור ופשוט ונסתלק עיקר תמיהת בעל חות יאיר כנ"ל הקטן יעקב:

** נא לשמור על קדושת הגליון / הודפס מתוך תקליטור פרוייקט השו"ת - אוני' בר-אילן**

ות סנכה און לסחור דיובולין
 ז"ש וסנכה צפ"ח וי"ד ס"י קל"ד
 יצ"ש למוחט לסנכה נפשות ית
 ין חטוי ח"ס וי"ד ס"י קל"א
 ז"ש לסנכה חבל במקום שאון
 מיטרי שבתא ע"ש צדכריו
 מל למוחט לסנכהח שאל יקבל
 לא ס"י שכיח כ"כ חטובות
 יצ"ש סח"ס ח"ס ס"י קל"ד דעכשו
 זכב רמני למוימר מה שאסור לנו
 ועיין בחש"י חשב"ן ח"ג ס"י רל"ד
 אשחמוטו למוימר דאסור לנו
 י"ד סק"צ מחוס' ע"ז למינו
 יג' לאשחמוטו ליבא משום איבס
 דומל לומר לסס דבש"ק אסור
 להחיר עגד הבישוף דל"ח כמו
 ולפמ"ש מעלתו דל"ח במקומכס
 י" עק"ס וע"ש דמחיר לעטל

מפלטלוס בשבט חבל סד' סג"ל אינס מפלטלוס יו סס
 לצוב"כ"י וסנכה אח סמלס ועפס סכרס סקקס וסס
 שסס חכו לסס וסלד סנני לא רלו ולקחו אית מלדס וסלך
 רוזוס לסיות שוחפס עמסס ואמרו צפירות שאינס רוזוס
 יסוח סמלס ויזכס לכל צע סטור מרוזס לכל חנפי סטור וסו
 אשג יס"י נצמר אית שוסי מרוזס לכל חנפי סטור וסו
 ותל זר עשו לסס מלס לעמסס וסלחו זר אחד לזר סנני
 סטור לשני כחות וסלד"ס אינס רוזוס להשחקף בעירוב
 אשוי לו ע"ד סלחו בעירובס שיש עני זרדין סמל"ק
 זר ח"א לי להחיר ולענין כרלוי רק בקולור
 סגיטני ומרוב ערדותו סמקופין אוחו מל
 סגיטני ומרוב ערדותו סמקופין אוחו מל
 סגיטני ומרוב ערדותו סמקופין אוחו מל
 סגיטני ומרוב ערדותו סמקופין אוחו מל

סימן עג

קחכם אחר

ז"י יוס' ו' עש"ק כ"ז למצ"י חרס"ג'ל סעטנין.

לא שחפו עלמס צעת הנחת סטירוב כאשר סחנו ואמרו
 מקודס ונפשו צשאלחו אס רש"אין לעלטל חסובס. כרחס
 דאסורין בעלמול עיין צס"י סס"ז דלדיעס סרשונס אין
 בני סחלר יכולין לערב צע"כ ולדיעס ססני" וסוה דעת
 סר"ס בני סחלר נכנסים לחוך ציחו ונופלים ממנו צע"כ
 צרגיל לערב עמסס ואס אינו רגיל כופין אוחו צב"ד לערב
 עמסס או צ"ד יורדין לנכסיו ועיין פמ"ג סס סק"ג סכח
 ול"ע אס מוחס בס אס מזכין לו מפחס ד"ל דגרע
 ממערבין מפס שלו כ"י משא"כ לזכות לו צע"כ מפחס
 אעפ"י שאשחו רוזס י"ל דאין מזכין לאדס צע"כ ע"ש
 חס י"ל גם לדיעס סני" דסוה דעת סר"ס דמערבין לו
 צע"כ סיינו דנוטלין ממנו צע"כ או ע"י כפייח צ"ד חבל
 לזכות לו כיון דאינו זוכס צע"כ לא מכני סטירוב כלל
 ולכאורס עלס דרע"ח לומר לפמ"ש סרשצ"א צחדוסי קדוסיין
 דכ"ג דצדצר סוה זכות גמור מזכין לאדס צע"כ אפילו
 עומד וזווח ע"ש סכ"כ לענין גט שחרור דזכות גמור סוה
 דמתירו צנח חורין ומכניסו לכלל מצות ישראל זכין לו מ"מ
 אפילו עומד וזווח בעלה דעתו אלל כל ארס ע"ש ולפ"י
 י"ל לשיטת סר"ס דכופין אוחו ע"י צ"ד ח"כ חסוב זכות
 גמור שיוכל לעלטל וגס איכא משום מצוה לשמוע דברי
 חכמים לכן צכס"ג יכולין לזכות לו צע"כ דחסוב זכות גמור
 ועיין ברשצ"א סס סכחב כיון דאלו איחא לעבד כאן כייפטיין
 לי לקבולי צע"כ כ"י ליחא נמי מזכין לו צע"כ וס"י י"ל
 צנ"ד כיון דיכולין לכפוחו ע"י צ"ד ליחן חלק צעירוב
 וברגיל יכולין בני סחלר ליטול ממנו צע"כ לכך יכולין נמי
 לזכות לו צע"כ ולפ"י י"ל גם לדיעס סרשונס דסוה דעת
 סר"ס דס"ל דאין מערבין צע"כ בלא דעת אשחו מ"מ
 לפמ"ש צעלי אלמגיס סס דגס סר"א"ס מודס לסר"ס צס
 דע"י צ"ד יכולין לכפוחו שיערב עמסס עכ"פ צרגיל לערב
 עמסס דסוי כמילר סכחיקו צו רביס דאסור לקלקלו ע"ש
 צדכריו שמישב צס דברי סר"א"ס מקושיית סמג"א סק"צ
 וא"כ גם לסר"א"ס מועיל כפי" ע"י צ"ד צע"כ צרגיל לערב
 וממילא ג"כ דיכולין לזכותו צע"כ וכסרשצ"א סג"ל כן י"ל
 לכאורס חמנס לדינא גם סס דברי סרשצ"א אינס מוסכמים
 ועיין צו"ד ס"י רס"ז סמ"א שפסק דלא כסרשצ"א סכח
 ואס מיחס צידו מלקבלו לא ילא צו לחירות ע"ש וגס לשיטת
 סרשצ"א לא שייך כן צנ"ד דגס סלד שאינס רוזוס לזכות ג"כ
 רוזין צעירוב רק שרעונס ססס יס"י סמזכין לסלד סמנגדיס
 ולא סמנגדיס לסס וא"כ צכס"ג ודאי דאין כופין דמס
 סכרעס יס מי שוסי סמוכס זל"י וצכס"ג ח"א לזכות צע"כ
 עד שיטשו שלוס ציניסס שוסי אחד מזכס לכלס ואל"כ
 אסורין כולס בעלטול כן נרחה פשוט ומצוור ואין להחירך
 דברי סדו"ש.

שווארץ

מכתבו סגיטני צדצר סטירוב צבר סשצחי ואין רוזני
 להחערב צמחלוקת חס צמקוס שכל אחד
 רוזס להחגבר על חצירו צחוקת סיד וע"י יולא כמס
 מכשולות וסקולר חלוי צלואר סמנסיונס וצדצר סטירוב
 למס מהעקס כבודו וגס סלד סכנגדו למס לא חעשו שלוס
 להניח עירוב צשיחפוח בלא שום שאלס לא כן סוה דרך
 סחורס סקדושה כ"י דרכי" דרכי נועס וכל נחיצותי" שלוס
 ועיקר עירובי חצירות סוה מפני דרכי שלוס כדלחיהא
 צירושלמי פ"ג דעירובין ס"צ אמר ר"י מפני מס מערבין
 צחצירות מפני דרכי שלוס מעשס צאשס אחס שחיסס
 דצוצס לחצרחס וסלחס עירובס גצי צרס נסחי" וגפפחי"
 ונשקחי" אחא ואמר קומי אימס כ"י מחוך כך נעשס שלוס
 סדס"ד דרכי" כ"י וכל נחיצותי" שלוס ולכך צמקוס
 שיש מחלוקת אין עירוב ולא נחס לחלמירי חכמים להחכסג
 כן לסיוח כאינו מודס בעירוב רוזני לומר שכל סמחזיק
 צמחלוקת סרי סוה כאינו מודס בעירוב דעיקר חקנחו ס"י
 מפני דרכי שלוס לכן חדלו לכס מזס וס"י סטוב יברך
 אחכס בשלום.

ורדנני להשיב על קושיחו צרש"י חולין דיב ע"צ ד"ס
 חבל אמר כרי עלי לא סכחצ דכרי עלי סוה
 דליכא למימר צכו סרי ז' עד דאמר צרישא ערכי עלי

סימן עד

צ"ס יוס' צ' אמור חרס"ג.

סחיים וסלסוס לכבוד סרצ סגדול

וב"י כש"ח מו"ס ויוסף הלוי כ"י חבד"ק פלטיק.

הגיעני מכחצו סיוס ולא סייחי יודע צשעס סשסצחי
 אס סדצר מחנגד לכח"ס ואעפ"כ צמקומי חני
 עומד דח"א לזכות צע"כ ומ"ש ידידי סרס"ג מפודסיון כ"י
 דחף שאומרים שלא ס"י צרעחס מעיקר"א לזכות לא מכימנין

שאלה סג לחסד אהר

עיד מה שהכח נשם ספר שיעורי ר"ה שכתב לתמוה על המנהג שנהגו כל ישראל למכור התמן ביותר משווי הון רב והגוי נחנן אדריוף שקורין זדאטיק וע"ז ערער הרב הגיל מהא דמנואר בש"ס ק"ן סי' כבג"ה בחי' דאם לא נחן אלא לערבון בעלמא אפי' לא נפיק ועייל אחוץ לא קנה רק נגד משוחיו אלא איכ' פירש שיקנה נגד הכל ובינן סב' אס לא פירש איכ' לא קנה רק נגד משוחיו והס' נוחין דבר מועט ולא מכר כל התמן ולא עוד אלא לפי מה שמנואר שם כבג"ה סט"ו דנמקוס אלרד שטר אין קונה לחלוץ ופיון שגבגו כל ישראל להקנות לו אצב קרקע ובקרקע לר"ך שטר ונכסיה לא קנה כלל עכ"ל. הנה למען שנלוח ישראל שלא יהו נשלין חיו בחמץ שעבר עליו הפסח וגם מנהג ישראל חורה היא ונחתי לב לעיין בזה ונחמתי לא לבי מדוע לא כתב הרמ"א הג"ה זו כסעף י"א גב מטלטלין ויהי לו לייץ על זה ההגה ויהי ש"ך גם על המטלטלין ועיי' נחתי לב ועיין בנ"י שכתב על כך דיעא דאם נהגו להקנות נפשוט אחד כל המקנה קנה דהוה סטימחא המנואר כפי' ר"א והנה כפי' ר"א שם כפי' מבואר דאם נחן הלווקא פרועה לנזכר קנה והוה מהרש"ם שכתב בן נשם ר"ח לפרש בן עינן סטימחא והנה שם ע"כ אין הכוונה שנתן לו הפשוט בחורה פרעון דאיכ' מה קמיל וגם הוה חלוץ אס עייל ונפיק אחוץ המנואר כפי' ק"ן ועיי' דהקפין הוה ע"י ערבון שזה הפשוט הוה ערבון ועיין מבואר דאם נהגו לקנות בזה קנה והנה דעת הב"ח הובא בש"ך שם ס"ק א' דדוקא במטלטלין ש"ך קפין סטימחא ולא בקרקעות ולפי' מרוקדקס דברי הרמ"א דדוקא בקרקע כתב שלא קנה בערבון רק נגד משוחיו דלר"ך דה"י בחורה קפין ולא מושיל סטימחא אלא במטלטלין דסגי נפקין סטימחא איכ' אף שערבון אצבו קונה אלא מתורת סטימחא הוה קונה והרי המנהג שבלדריוף שקורין זדאטיק קפין ואיכ' קנה כוה' וליע' בהרש"ם פ"ק דביב' סי' ל"ה גב' דיי' אמרי' שכתב דמנהג מושיל לקפין כמו סטימחא משמע דקנה אצב קרקע. ומי' הרמ"א דאם פירש שיקנה הכל קנה בערבון היינו משום שהיכל דפירש שיקנה קונה אף במקום שא"מ מלך הקפין כמנואר בחי' סי' קל"ה סי' כבג"ה ואף דהש"ך חולק בזה כבג"ה נר"י דמורה ואף דכאן קונה גם הקרקע כלדריוף ובקרקע לי' סטימחא הרי דעת הש"ך כפי' ר"א דהייכל דנהגו גם בקרקעות לקנות בסטימחא קי' ואיכ' כאן כיון שהמנהג כן קנו ח"כ ליישב מהנהג של ישראל :

אף שמועד וזוה וגם שארץ בדין שיוכל לעכב בעקשותו אח הארון שישחטבד בו נטיב יע"ש והוא הדין כלן דכל שנתן עיכונו ומזכרו והוא זכות נמור לו דכאמח לר"ך פירוב רק שאינו מודה בו אף מושיל אף אם היה עומד לו שואו רזה וכפרט שלה יוכל בעקשותו לאסור על אחרים מלהשתמש ע"י העירוב וכמי' הרשב"א ואף דר"אית הרשב"א שם מהא דלמרו בניטין דף י"ב וכו' תיננו ח' בני נתיב ליה גיעט שניק ועירק ליה ועי' הקשה הרשב"א איכ' גם עתה יוכל למחות ולומר איני רזה ולי' קבלה השליה ללפני' הקלוטה דאין ראה משס דיעה ריבול העבד לומר שאינו רזה להשחחרר ובישעת הרמב"ן חבל מי' בחרומה פשיטא דלא יוכל דקוף סוף הארון שחברו ע"י השליה ולא נרע מהפקר דאסור בחרומי' אף דלר"ך גב' שחורר ובמנואר בהשולל דף ל"ח ודף מ"ב ועיין ברמב"ם פ"ט מתרומות. ובה' ולפני' דפרש מה דלמרו בירושלמי פ"א מניטין הלכה ה' מפני שהוה קפין ארי' קפין הוה אלא שפסלו מן התרומה ואין לו ביאור ועיין במפרש פ"ט. ולפני' ח"ס דכאמח קפין הוה דהעבד יכול למחות רק שמכל מהוס שפסלו מן התרומה דלא נרע מהפקר וכמי' אף לפעני' מהא דלמרו בניטין דף י"ד דבנירשין אחת שליחות כפי' ע"ש נרש"י וחוס' מנואר ריבול לגרס העבד כפי' ומנואר דלא כרמב"ן וכן מהא דלמרו בירושלמי שם אלו המוכר את עבדו שלא מרעו חו' מטר והיינו כמי' החוס' דף י"א שם דיכל למכור כפי' ועיין במהרש"א שם מנואר כדברי הרשב"א ומן האמור פכ"ס חמה מה שח"ס ש"ב הגאון בעל נוג"י באהע"ז סי' ב' דאף בנזון פכ"ס לא יוכל לגרס ע"י שליח כפי' דהוי' חוס' לנטי' נמקוס שכתב לאחרים והרי לשיעת הרמב"ן ולהרשב"א מושיל בעבד שטר ע"י אחרים אף שהעבד נזון ולא כתבו כלל משום חוס' לנטי' ואף דבעבד זכות הוה לו הוה בעומד וזוה דהוה חוב הוה לו ואפילו הכי ה"י מושיל מלך חוס' לנטי' ועיי' דליחא לרברי' הגו"ב ובמק"א הארכתי בדבריו עכ"פ דברי הרשב"א ללפני' מוכרחים :

והנה בשנת חרטי"ו בעש"ק כשלא הגיעי מכתב ובחור הרכה שאלוח ששאל היתה גם זאת מהרב ד"ק קלנטיק ושמו ר' יאסקי י"י ושאל אחרי שכתב אין רשות להשר העיר בהבתי' של כל העכו"ם הדריס' שם רק חותו שהועמד מהמתן אשר יש לו כח להעמיד חיל המתן בהבתי' והוא מתחלק ואיכ' יטרך לקנות כל פסע מהשר האחר. והשנתי' כי כאמח המתן מרשה בכל העיריות להעמיד עירוב וגם השר יש לו גם כעת רשות ללשמר אצבו דבר בהבתי' של כל העכו"ם ואף אם כאלמות יעמיד גם כן סני ומקרי' די השר כאלמות מכ"ס שהוא מלך הדין ככאמח הוה שר העיר ועי' בל"ח סי' תתי' דכל שהוא כאלמות מקרי' נ"כ אחריות ומי' כוה ש"ש לו רשות ועיין בחולין דף ל"ט ובש"א ל"ן סי' ס"א :

והנה בשנת חרטי"ו ח' חתומה ר"ח אדר הגיעי חסובה מהרב אבדיק קליקב מו"ה נתן הלוי ששאל בעט שנתקבל לקליקב ארוח העירובין דהיי"ש שם מחון לרוב ש"ש שם כתיס יהודי' זה אלא זה וזה עבד זה ויש שם עירובין כדו' כוה"ס והרוב עולמה מתמת כמה שרפות שבו שם ר"ל יש שם הפסק גדול כפי' אדריס' זה אלא זה אשר בן בית לבית ע"י ב"ח אמות מפקוק ביה"ס ובל"ח מקומות עוד יותר רק ל"ל אחד יש שם כתיס הפשוט"י זה לוח ובש"א ל"ל י"ט שם מכת' לבית יותר מעשרה אמות ופרון מרובה על הפומד ולשיעת הרמב"ם כפי' סע"ף י"ד לא מהני אס לא כשאר כוה' ג' אדריס' אשר לנוריה' יותר מעשרה כי ככל מבי' וכאן משולש הוה בני' אדריס' אשר לנוריה' יותר מעשרה כפי' סע"ף י"ד לא א"ן רק ד' אחד אשר הבתי' סמוכי' זה לזה אשר ישכב לכתוס ויחור לא אף וזה ראה שאפס' לעשות העירובין בדרך זה אס יכנס להמנו בני' עכו"ם שמתח הרוחב הסמוכי' זה לזה דהיינו למחות החבל מקל' לר' העומד לבית של עכו"ם הראשון שמתח ל"ל השני וזו חו' י"ה כל ה"ל הוה מחובר ומעורב ממילא מתמת הפלטון של עכו"ם ב"ן אחד להכרו וממילא יהו בני' היהודי' שנתן הרוחב מתוקן כי י"ה' כאלמות אף גשחק העיר דמשאל שהעכו"ם מבטל הרשות ושעמ' מהותו הרבני' כי שבר מארון העיר דמשאל דמועיל לעולם כל זמן שלא חור בו דברי' רשות הבית ודריסת הרגל היא של הפכו"ם ואי' מה יועיל ההסכרות מארון העיר ולא דמי' לשלירי ולקישו ולא דמי' לשובר מנובר המתן דשם י"ל דמיי' דהבתי' שייכס להמתן והנה לפני' למעני' נשם הריב"ש מותר גם כן דכיון דיש להארון רשות ליפול הבתי' וליחן להס' מן הדר' ודאי מותר ואף דבזמנינו נטל הכח מאלת אחרי' העיר מכל מקום כיון שכלמות עכ"פ יש להם כח שוב מקרי' רשות של כמי' למעני' להרב דיק קלנטיק ומי' אס ש"ך להמתן יריה' בזה' וכן דהא נבד' הבת' שייכי' כל הבתי' להמתן כמנואר כפי' דף ל"ד והארכתי בזה כתשובה אחת והבאתי דברי החוס' קרושין דף ל"ו ועכ"ס כאלן ולפני' דהס' סני ומה גם שפכ"ס ע"י אלמות יש לו כח בעבור דאף כאלמות מקרי' ד"י ועיין בש"ס ל"ן סי' ס"א סי' ס"ג לעיין בעור דאף כאלמות מקרי' ד"י סכייס כאלמות מכ"ס כאלן ודוק שוב מאלת' דברי' הריב"ש שמתח הדין שמונה כפי' סי' ש"א ועי' כפי' נכ"ס וכתבתי מ"ס הריב"ש דאף שהמתן גובה נוס' ל"מ כל שא"ן לו רשות בהבתי' כאלמות לפני' כפי' דהמתן ומקרי' מתוקן איכ' אף נשם סני אונגס' כפי' ע"י ערי' מנואר החילוק בין אס נוטל הקרקע נכסו או לא איכ' י"ל דמיי' כבג"ה ועכ"פ זכיתי' לראות דמי' להחיר יש לו מקור כפי' שם נשם הריב"ש ומיל' זכיתי' בה בעלמ' :

ובה י"י ליישב מי' הסמי' ר"ס ק"ן והסכפ' שקפין בקרקע היה בחורה שווי המקנה דבחורה קפין לי' והקשה הג"ה דכפי' מבי' דבערבוי' יקן קונה הכל. ולפני' אחר' שפיר' דהייכל דפירש בהדי' שיקנה אף במקום שא"מ וגם מתורת סטימחא הוה דקונה אס' כי כהדי' וכוה' אף הש"ך כפי' קל"ח שחולק כפי' י"ד שם י"ל דמורה' מיהו בגוף דברי' הסמי' והט"ו כתבתי בגליון הט"ו שם דכדברי' הס"ז מנואר ברי' ור"א יע"ש. ומדי' עיינתי בדברי' הרב שיעורי' רז"ה הגיל רז"ח כמי' ור"א שם דלא מני' זכי' בחמץ בפסח כיון דלאו שלו הוה לא מני' זכי' בזה ומי' הרמב"ם דקנה חמץ בפסח עובר כפי' הוה לפי שהעכו"ם מקנה לו יש לו דעת אחרת מקנה לו ומי' גש"ע א"ח"ס חקפ"ז דשופר של עכו"ם יכול לחקות בו היינו משום דכיון דהיה מני' מטלטלי' ליה הויל' שלו הוה אף שדבריו כתב הגו"ב מהדיק דהא דקנה פמן בפסח עובר משום דדעת אחרת מקנה אלא נתיבתי' לא זכרו דברי' הר"ן בפרק כל הבלתי' שכתב דלך מושיל כפי' זכיה משום דמני' מבטל לי' ובתב' שכתבן אחת למד' דחמץ בפסח מני' זכי' לי' ועובר עליו ע"ש וגם הפרי' כפי' חמיו' לא זכר דברי' הר"ן אלו וכמי' בגליון ש' ובחדושי' הארכתי' בזה ככמה מקומות ובאמת שדברי' הר"ן אין להם הבנה לכאור' דאך מני' זכי' בחמץ דאם זכיה בו שוב יטרך לבערו ואיל' כיון דכל כמה דלא זכי' ליה הויל' חמזו של עכו"ם דכל דלא עובר על בני' דאצבו שלו איכ' יהי' מותר לו מקרי' יש לו זכיה' בגויה' ושפיר מקרי' זכיה' לעי' שפסור על בני'. וכוה' יש ליישב קושי' החוס' בפסחים דף כ"ט דלר"ך נשכתת לה שאר' של אחרים לאכילה וסא מני' אכנה' זכה' בה ונעשה שלו ולפני' אחי' שפיר' דכאלמא לעיין ב"י שפיר' כתב הר"ן דיש לו זכיה' דלאחר הפסח יהי' שלו כיון דאצבו עובר על בני' אלא לעיין אכילה אס מותר דמני' זכי' ביה שוב הוה חמזו של ישראל דאסור ואיכ' לא משכתת זכות בו שיהי' יכול לאכלו דכל שזכה' בו בפסח שוב יהי' מקרי' שלו ואסור באכילה ואיכ' לא מני' לזכות בו ובאלמא לעיין ב"י עכ"פ יכול לזכות בו כיון דכל זמן שלא זכה' בו אינו עובר עליו משא"כ לעני' אכילה לא משכתת זכות ואסור מני' לאכלו דלא זכה' בו וסוה חמזו של אחרים ודוק' כי אף שיש לפקעה מית' כטון הוה ומה שהאר"ך לכת' דברי' הרש"לנוי כהפקד' חמזו כנס' כדבריו הארכתי' כוה' אלא כפי' סי' תתי' מנואר דאף בהדי' שזנ' או חוס' אסור :

והנה רציתי דבר פלא בשבת תש"ז ח"ב סי' קל"ח שכתב כחמד שא"ר חבולה ובע"פ ביקר חבולתו ומל"ה שהיה כמי' והיה אסס שלא היה יכול לנזכרה כפי' ובא"ר עד אשר הפסח והשיב דכיון דיש ספק בנתיקשו אס הוה נתיקשו זמנ' ומזמן שער' עליו הפסח אינו אסור רק מדרבנן מותר לאחר הפסח לאכלו אס לא נתיקשו ואס נתיקשו מותר לנזכרם לאחר הפסח כיון דנעל' והיה' חוס' נמכרו כפי' ע"ש. והנהגתי מראות זאת דכיון שרחה שרי' כמי' ולרעת כמה פוסקי' בהית' כמי' אה

החצר ובני המכוני צריך לחזור ולזכות פעם אחרת וכו' הרי דהרא"ש מדמה להו להרד"י וא"כ הרי המג"א כתב כפי' כפי' שפ"ב שאם שבר ממנו לזמן א"י הנכרי לחזור עד הזמן וא"כ בע"כ גם כמערכ לזמן א"י לחזור ה"ך הזמן דא"כ אחתי קשה למה הנכרי א"י לחזור הדי מירי והוי אמערכ כמ"ש הרא"ש ובע"כ רגס מערכ א"י לחזור בכה"ג וזה ראי' שאין עלי' תשובה ואף גם לשנה הכאה הנה הרמ"א כתב שם מפורש דכרנ"ל לערב בני החצר נוטלין ממנו כע"כ ונהי שכתב שם המג"א דהיינו לדעת י"א מ"מ מה בכך חזינן רעב"פ הכריע הרמ"א כדעת הי"א ואין אחר הברעתו כלום והלכה כמותו בכל מקום מכ"ש כעירוב דרכנן דהלכה כמאן דמיקל בעירוב ועוד נראה דאף החולקים שם דלא מהני בע"כ היינו ליטול משלו ולערכ רזה אין זכות גמור לו כיון דעכ"פ צריך להוציא ממון על כך להניח עירובו לזמן ידוע אבל אם בני החצר מוכנין לו משלהם וראי' מהני אף במה דרנ"ל לערב וכן מפורש בחי' הרשב"א קרושין כ"ג דמה דאין זכין לאדם בע"כ היינו היכא דהוי קצת חוב כגון וכו' אבל היכא דהוי זכות גמור אף בעומר וצועק ומחה עינין שם ועיין באבני מילואים סי' א' שסמך דרינא ע"ז וכחי' כבמה מקומות עשינו סמוכות לזה מן השי"ס וא"כ מכ"ש בעירובין דרכנן יש לסמוך עלה וכאן לא שייך שונא מתנות יחי' דזה אם כוונת הנותן רק לטובת המקבל נחשב מתנה אבל כאן שעקר כוונתם שע"כ יהי' מותרין ליטול והוי טובת עצמן הוי כמכירה וכמ"ש וז"ל בעין סברא זו לענין שחרר עברו והובא כמג"א סי' צ' עיי"ש ובמכירה גופו לא נחשב כיון דצריך להוציא ממון אבל כאן הוצאת ממון א"צ ומתנה לא הוי כיון דהוי לטובתם וראי' יכול לזכות בע"כ ובפרט דלרינא הוי כזה ס"ס דלמא כדעת הסוברים רבני החצר או כ"ד נוטלין ממון בע"כ ואף אהל"ל כהחולקים דלמא בהרשב"א דהיכא דהוי זכות גמור יכולין לזכות לו בע"כ ולכן החולקים לא מיירי דק ליטול משלו אבל משלהם וראי' יכולים לזכות בע"כ ובפרט דנראה דאין דברי המג"א מוכרחים דהרי הוא עצמו הקשה דברי הרא"ש אהר"י דס"ל כדעה הראשונה וס"ל דבני חצר נוטלין בע"כ וכן הא"ר הכיאי דברי הלבוש שכתב בהג"ה זו ובס"י תל"ו כדעה הראשונה וא"כ ודאי דשניהם איתנהו דודאי מה רס"ל להרא"ש דבעינן עכ"פ דעת אשתו ומה מהני דעתה דהרי היא מוחה ובע"כ דג"ר כ"ש סני וכיון דאשתו כגופו מהני וא"כ א"ש דהרא"ש כפי' חלון וסברא ראשונה כיו"ד שלא עירב עמהם כלל עדיין לזמן זה כגון בעירב כפי' רק לשבת אחת וא"כ לשבת הכאה לא הוי ג"ד ממנו כלל ולכן לא מהני בלי דעת אשתו דרעת כל דהו בעינן אבל כפי' הדר מיירי שעירכו סתם ולא פירשו לשבת אחת דומיא דשוכר מן הנכרי דמרמה לה הרא"ש דמיירי בכה"ג וכזה בסתם ל"כ עירוב חדש דהוי מן הסתם על תמיד וא"כ הוי עכ"פ ג"ד ממנו שרוצה לערב תמיד א"כ כיון שכבר גלה דעתו פ"א כן נהי

בחוקה א"כ היינו דין הראשון אך לדירי בלא"ה לק"מ דמיירי שאין הבעלים דרים שם ולא שייך אומדנא ז' או בני חו"ל אוסרים על אחרים ואם דלשון אחרים דחקו להט"ו לפרש כן דלשון עליהם משמע על המשחרין אך לפ"ז י"ל דמיירי שבשעת השכירות לא דרו שם הבעלי כתיב כעיר ואח"כ כאו או אוסרין עליהם וכזה אין שייך לומר כיון דהשהא לא ניחא להו מעיקרא נמי לא ניחא דזה לא שייך רק בדבר דאנלאי מלתא למפרע דגם מהחלה ה"י כן רק שהם לא ידעו כגון שק"י מתחלה אינו מירה בעירוב וכדומה אבל כזה דכאמת מתחלה לא דרו שם רק אח"כ הוא שנתחדש שבאי לעיר לא מנטל כזה השכירות למפרע וא"כ אם שבר ממנו שלא ה"י דר בעיר או ה"י יכול לאסור מיהו בלא"ה אינו שייך זה לדירן כיון דשוכרין הרשות מארון העיר או משרי החיל א"כ מה בכך שאינו מירה בעירוב מ"מ כיון ששכר רשותו משר העיר א"י לאסור ואם כוונת רי"ט שאינו מורה בעירוב איך הוא יכול לערב על כל העיר אך גז"א חרא דאין האסירה והכרחה מעכבת ואם לא בירך ולא אמר נמי כל שנשחתפו כיהר סומכין עליו משום עירוב ואף אם לא נעשה מכל הקמה פת מ"מ נחשבו שותפין כבולו וסומכין עליו משום עירוב ואף אם השמש עושה משלו ומזכה להקהל ע"ז נמי אין קפידא דנהי דקיי"ל דמה דלית' כנפשי' לא צ"ל להיות שליח מ"מ זה נקרא איתא כנפשי' דחייב הוא בעירוב כמ"ש הפוסקים דמקרי בר זכיחה אף שאינו חושש בזכיחה כן ה"ג נקרא בר עירוב ועוד אף אם לא שייך כגו"י הרי עיקר הזכ"י הוי בתורת קנין וממין זכ"י עכ"פ יש לו ויכול לזכות כממון לכל הקהל ולוא יהא אם לא ה"י מכוונין כלל לכל הקהל לשם עירוב כל שזכה בו לשם הקהל ויש לכולם פת כשותפות סומכין עליו מטילא לשם עירוב ואין לומר כיון דאינו מירה בעירוב אינו מכוין לזכות בו לכל הקהל ז"א כיון דהשתש אומר לו לזכות בשכ"י הקהל והוא עושה על פיו ונטלו ומנב"י הוי כזה שתיקה כהודאה ואף אם כלכבו לא כיון לזכות הוי דברים שכלב ואינן דברים לכן סוף דבר לא מצאתי חשש איסור באם מי שאינו מורה בעירוב הניח עירוב לכל הקהל וזיכה להם לא מצאתי כזה מיחוש כלל כפרט כמלתא דרבנן לכן יכולין לסמוך על עירוב שלו:

סימן קכג. לך' טרנפאל. גרון אשר כתב אשר אחר רוצה לחזור מעירובו בשותפות עם בני העיר הנה זה מביא לידי גיחוך דלא מבעיא בשנה זו ודאי א"י לחזור כיון דהשתוף נעשה בפירוש לכל השנה הן אמת שכתב הרמ"א סי' שס"ז מי שרגיל לערב ע"ז בני החצר וחזר מעירובו צריך לחזור ולזכות אך הלא המקור דין זה הוא מהרא"ש ר"פ הדר והוא מיירי שם בערבו סתם ולא לזמן ידוע וראי' שהרי כתב שם וז"ל אלא כשהנכרי חוזר בו מן השכירות או צריך לחזור ולשכור הימנו כשיתרצה מירי והוי אמערכ שאם אמר חזרני בו מן העירוב ואינו רוצה לערב עם בני

שיכול לחזור בו כיון שלא התנו בפ"י כמו שיכול הנכרי לחזיר משכירתו מ"מ שוב מהני ליטול ממנו כע"כ כיון שנתרצה כשום פעם על להבא לא גרע דעת שלא מדעת אשתו וכיון דאיכא דעת כל דהו מהני והמעיון יכיר שזה סברא כרורה והער על זה דכרי הרא"ש עצמו והלכוש דס"ל כדעה ראשונה ופסקו בהרמ"א והב"ל יפצה פיהו כעצה זו ופוק חזי מה עמא רבר שמימים ימימה נזדמן שנפל מחלוקת בין יחיד ובין כני העיר ולא נשמע שיפול על עצה זו אחר לומר כן דוראי לא נעלם זה מאחד מישראל אך בוראי הכל הוא: **וראייתי** כפמ"ג סי' שס"ז בא"א ס"ק ג' כתב להסתפק אם מהני כמזכין לו אחרים כשמיחה אף בהסכמת אשתו משמע לדעתו דגרע זכיו מאחרים מנטילה שלו והוא היופך הסברא והוא לא ראה דברי הרשב"א שהבאתי וגם הרי עכ"פ כשזכין לו לא זכתה כו"א אשתו ונעשית שלו ולמה יגרע וס"ש הוא נכון כפרט בעירוב דרכנו. והנה מ"ש בשם הרשב"א דאפשר לזכות לו ע"י אחרים אף דהרשב"א מסיק שם דזה דוקא כעבר וטבח דאלו איתא קמן הוי בייפנין ל"י לקבל השחרור בע"כ עיי"ש מ"מ א"ש דברינו דהרי הכא נמי גזכין הימנו כני החצר כע"כ ולכך כיון דגזכין ממנו כע"כ נהי דאין ירינו חקיפה כעת ליטול ממנו בע"כ מהני מה שובל לזכות לו ע"י אחרים ואף לפ"ד הסוברים דרעת אשתו בעינן מ"מ כיון דעכ"פ כו אפשר כע"כ שוב מהני דעת הויכה כשכילו דנעשה כשלוחו כד"ת אשתו דיר שלוחו הוי נמי כמותו וכיון דזוכה לו נעשה כמותו ומני כזה כרעת אשתו ולכך אף הסוברים דבעינן דעת אשתו נראה דמודים כזה דהם לא אמרו רק ככאים ליטול משלו אבל משלהם י"ל לכ"ע לא בעינן דעת אשתו ודוק. ולפי התירוף שכתבנו לעיל ליישכ דברי הרא"ש שלא יסתרו אהרדי א"כ בג"ר שלא עירכ רק לשנה ולא יותר לא שייך דברינו וצריכין אנו לכא לתחלת דברינו הנסמך בזה ע"ד הי"א דהלכה כדברי המיקל כעירוב וכצירוף דעת הרשב"א הנ"ל:

סימן קכד. להרב מ"ה נחום גינצבורג אנר"ק קארטשוב כפולין:

אשר שאל כמניח ע"ח וע"ת יחר אם לברך ברכה אחת לשניהם או לכ"א ברכה מיוחדת והביא בשם השע"ת כשם הר"מ די כוטיין ריכיל לפוטרן ברכה אחת על מצות עירובין והשע"ת הוסיף לפרש ברכה על ע"ת וע"ת והנה המר"מ די כוטיין הביא ראי' מן הרמב"ם מדין הפרשת תו"מ ורו"מ פקפק בזה הנה גם לדירי אין זה ראייה מן הרמב"ם דהרי קשה כאמת על הרמב"ם איך יברך ברכה אחת על שהיהן והרי אין עושין מצות חבילות חבילות אך נראה דמה יהי' ראי' ג"כ לדברינו כס' טוטר"ד מה"ק סי' י"א מה שהשגהי על הטו"ז כיו"ד סי' א' שרעהו שחייב תו"מ הוי אף אם אינו רוצה לאכול ואני הבאתי רש"י מפורש כניטין מ"ז ע"ב ד"ה מדאודיתא מכואר שם להיפוך דאין חייב להפריש דוקא אם רוצה לאכול

עיי"ש והנה כן יהי' שיטת הרמב"ם ולכך א"ש דהך כ"ל דאין עושין מצות חבילות חבילות הוי רק כמצוה שמחויב לעשותו דוקא אבל כמצוה שאין מוכרח דוקא לעשותו ואם רוצה אינו אוכל ואינו מפריש לכך מותר לעשות חבילות חבילות ולפ"ז י"ל עוד דאינו דומה לעירובין דהתם כתו"מ כיון דאינו מפורש רק כדי להתיר לאכילה והרי זה כלא זה אינו מתיר וא"א לאכול רק ע"י הפרשת שתיהן לכך הוי ענין אחר גם י"ל דגם כסה שאינו מחויב לעשותו רק כיון דעכ"פ אם עושה הוי מצוה שייך בו דין דאין עושין חבילות חבילות אך בתו"מ כיון דעיקר המצוה הוי שלא לאכול כלי תו"מ א"כ הוי ענין אחר לכך לא שייך לומר דאין עושין מצות חבילות חבילות אבל כע"ח וע"ת כיון דאפשר לזה כלא זה וזה מתיר בלא זה וזה מתיר בלא זה לכך לא שייך ברכה אחת על שתיהן גם י"ל גם נזה אין עושין חבילות חבילות כיון דהוי ענינים נפרדים לכך אין ראייתו ראי' משם ובאמת גם מ"ש דו"מ ראי' להיפוך מן סוף פסחים דבירך את ש"י פסח פטר וכו' רע"א לא זו וכו' והטעם כיון דאין דינם שיהו וא"כ היה כע"ח וע"ת יש ביניהם חילוקי דינים נז"א ראי' כ"ל חדא כאשר ראה רו"מ אח"כ בעצמו דהתם מיירי דפירש בכרכה על הפסח או על הזבח לכך אינו פוטר זאיז ואף דפסח נקרא נמי זבח מ"מ הרי בירך לשון יחיד על הזבח אבל אם הי' מברך לאכול זכחים או קרשים כאמת הי' די רק כיון דמברך לאכול הזבח א"כ חר משמע וזה לא כיאר רו"מ גם לא עיין בפרש"י שם דהכרכה הוי לאכול שלמים ולא כפרש"ם סמילא אין ראי' מזה גם י"ל התם אין שייך לא כשמא ולא בדניא דזה פסח וזה חגיגה אבל בעירובי תבשילין וחצירות כיון דשניהם נקראו כלשון עירובין הוי דומה ז"ל במקצה די בכרכה אחת לשניהם והנה לא די שאין סתירה משם רק אדרכא יש להביא ראי' משם דקשה למה נקט המשנה לשון דיעבר בירך את של פסח הו"ל למנקט לכתחלה כיון דקיי"ל אסור להרכות בכרכה שא"צ כמ"ש ביומא ובמנ"א סי' רט"ז א"כ הי' לר"י הו"ל יברך על של פסח ויפטור הזבח אבל לא יברך הזבח לפטור הפסח והו"ל לאשמעינן לכתחלה יעשה כן ודוחק לומר דנקט כן לרבותא דר"ע ראפ"י בדיעבר אינה פוטרת דהרי קיי"ל כחא דהותרא עדיף ל"י ז"ל לאשמעינן כחא דר"י דמותר לכתחלה לעשות כן מיהו זה יש לדחות ד"ל דאדרכא הוי לר"ע כחא דהותרא שאין בו חשש ברכה לכטלה מיהו באמת אין זה דחי' דבלשון ר"ע הי' יכול לומר כמו עתה דלר"י הו"ל לשון יברך על ש"פ ויפטור את הזבח אבל לא יברך וכו' ורע"א אין זה פיטרת את זה ולא זה פוטר את זה והוי כחא דהותרא ואפשר לדחות דאז הוי משמע דוקא לכתחלה לא יעשה כן דק ניזון בהזבח שלא לפטור את ש"פ אבל כפסח יכול לכוין לכתחלה לפטור הזבח אך בדיעבר אם בירך סהמא על הזבח ולא כיון שלא להוציא הפסח נפטור אף מברכת הזבח לכך קמ"ל דאף בדיעבר בירך על הזבח סתמא לא פטר הזבח

ובזה

לא סרגי השכירות להיות טובה כיון שכירות מבטח
 להיות גם היא רפואי להשתמש בו וד"כ ונתן כזונה
 הר"ם וכעין זה פ"י המג"א ס"י חמ"ה מ"ש הנקטרין לא
 ישרשו וייתו כיון נשרפין בן ה"ג הסנה כיון שכירות
 לא סרגי בישראל וד"כ ועוד נראה המעט כיון דק"ל
 קה"פ לא כקד"ר ושכירות ליומא מסכ"ר ה"י רק לענין
 ט"ף השכירות אבל שאר דברים לא ה"י כמכירה א"כ
 עדין ה"י של הנעלים ג"כ ובש"מ"א אם נחלק ומכ"ל
 הרשות ה"י של מילוק רשות ונעשה כהפך וה"י כקד"ר
 משא"כ בשכירות אבל בנכרי הנה כדניניהם י"ל וה"י
 קה"פ כקד"ר וא"כ הנכרי כיון דק"ל המשת נחלק
 כפי דניניהם וכקד"ל בש"מ וד"כ ס"י קד"ר בן וכן
 ה"ג בזה ומכ"ל כיון דה"א נחלק בן הט"ף ה"י לישראל
 בו ק"ן הט"ף ולענין ה"י וד"י כדניניהם וינינן ל"י אבל
 בישראל ע"י שכירות לא נחלק מק"ן הט"ף ולכ"ן לא
 סרגי שכירות רק ביטול והראשון ע"ק ואמת אצ"ל.
 דבר ידוע נצח וט"י:

סימן קכו. לדרב ס"ה יתק קאמפינברין חס"ד
 ב"ק קאמפינברין:

ע"ך שאלו וד"ל. ע"ד בני הכפרים אשר הם מסכים
 ל"ע"ד כחך התחום והע"ד הוא נחלה והכב"ג הוא
 חזק מכיחם יותר מחומם והר"ן מפרש ראשון ע"ד קמ"ה
 אין סולחין כל ע"ד נחלה כבוד רק המסק ט"ל ו'
 אם יחזיקו בכל ע"ש שקטו שכוחה בע"ד אם סרגי
 להל"ך את טלה בשחרית כשיל"ט לכה"כ ויחז"ר אח"כ
 לביחם א"ך שכלה החזק כאמצע הע"ד כי להנ"י לא
 ט"ע זה ס"י שיל"ט כד"ך בס"י ח"י:

תשובה. הנה המעיין בש"מ סק"ר ר"ן ה' המפורש
 בס"י ה"י יראה דבניין החזק כד"ך חזק
 אפ"י פסיעה אחת ו"י אבל כל דלא תחז"ל ל"ך לא סרגי
 ונקרא עש"ד וכן מפורש ברמב"ם פ"ו מעורבין ובס"י
 ח"י נ"ס אין וה"ר רק מכן שה"י כד"ך ואו ע"י הוא
 אבל אם הוא ככ"ח עש"ד הוא וכמפורש במשנה דף
 ג"ב דה"א סח"ר וכן אסורין ומ"ש ר"ם למה לא חלק
 בן בס"י ח"י לא ידע"י מה קאמר ה"ר מפורש אס"ר
 כב"א בן הד"ך ומה ה"י לו לחלק ולכן כגורן וד"י
 סג"י הכפרים יושבים בביתם לא סרגי מה שיה"י דעתם
 לקטת שכוחה בע"ד וכן הוא בס"מ ח"מ סע"ף י"ג
 דניחשב בבית לא סרגי אסירה וא"ך אם יתע"לו בני
 הכפרים ל"ך ולקטת שם שכוחה לא סרגי אם סח"לה
 יכונן ל"ך רק סע"ס וחזק"א אם תחלה ה"י ברע"ז כאמת
 ל"ך ולקטת שכוחה רק אחר התע"ר הכ"ח א נס"ך
 בעצמו או הק"ל אבל אם תחלה ה"י רע"ז ל"ך רק
 סע"ס וד"ך ש"מ לא סרגי וכל ה' פ"ש"ב ומה שסמ"ס
 אם מצרפין לע"ד כיון המכ"ר בס"י שג"ח סע"ף ר'
 כיון ש"ש שרא"ק מס"ך לנ"ר וה"י בני סח"ות, ג"כ
 פ"ש"ב שא"ט דא"ן בע"ק שיה"י בו ריו"ן והנ"ר א"ט
 לריו"ן רק להל"ך וכן משמעה הש"ע שם דנ"ר א"ך
 ש"ש בו סח"ות אין מצרפין לע"ד ע"י"ש:

ול"ל"י דמסח"ות ה"י מק"ם למז"א וה"ר ח"ש וה"א ע"י

מה דק"ל בס"י חמ"ד ר"ן מצרפין אלא לדבר מצוה
 ומכ"ר כב"י שם בש"מ דה"ש"א דה"י חזק במצרפין
 כפת אבל במע"ב כד"ל מצרפין א"ך לדבר הרשות וכן
 הכ"י המג"א שם וא"כ י"ל ה"מסנה מי"ד במע"ב
 לדבר הרשות וא"ן כפי ההחז"ר ולא מצרפין כפת בן
 החז"ר ולא כפי מצוה כפי הק"ל לע"ב כפת בן הק"ל
 כמערב לדבר מצוה כפי ההחז"ר לע"ב כפת בן הק"ל
 ד"י כמערב כד"ר א"ך שלא החזק כד"ך וה"י לדבר
 אליכ"א ח"י יוס' לפ"י י"ל רש"י שה"א ע"ק ו"י ל"ר
 יוס' הלכה כמז"א באסירה כלי החזק א"כ ט"י דא"ן
 ק"ל כ"י יוס' דהחזק וד"י כע"ן י"ל וה"י לדבר
 הרשות אבל לדבר מצוה כפי ח"י כפת בן די באסירה
 וא"ך ולמ"ש"י-סי"י המשת ש"ש שה"א ט"י לו ש"ת
 וכע"כ וה"י לדבר מצוה מ"ם י"ל הם שאלו לו רש"י
 ע"כ"ס לדבר מצוה וה"י ה"י רע"ז לע"ב ע"כ"ד לדבר
 הרשות לכן כע"ן החזק אבל לדבר מצוה י"ל ולא
 כע"ן החזק מה"א כמ"א ש"ש ד"מ"א דיבור כע"מ"א
 למערב כפת וה"י לע"ן רע"ב ק"ל דא"ן ע"כ כפת
 א"ך לדבר הרשות ה"י ע"כ"ד וכד"ר כלי החזק סיכ"ח
 וא"ך כד"ע"ב לא ה"י ע"כ"ד א"כ כע"כ ד"י"ד ט"ע ש"ת
 א"כ י"ל א"ך לדבר מצוה לא סרגי חן אמת ולפ"י ק"ל
 א"ך פ"י רב"ה ור"י יתק כמכ"ר המשת ול"י ט"ע
 דבר כלי החזק ס"ג דפת סרגי לדבר הרשות ע"כ"ס
 כד"ע"ב ולמ"ש"י א"ך לכתולה וד"ר כלי החזק לא סרגי
 כלי ע"כ"ס לדבר הרשות א"ך כד"ע"ב ולמ"ש"י ה"י
 ע"ך דבר כלי החזק ס"ג דפת לא סרגי רק לדבר
 מצוה וד"ר סרגי א"ך לדבר הרשות א"ך לכתולה ר"ן
 ח"ס"ר ור"ב סי"י א"ך לדבר מצוה אבל לדבר הרשות
 בע"ק החזק א"כ כ"ל לה"ש"י המשת ח"י יוד"א ב"י
 אש"ח"א ור"י נתן כ"י השע"י וה"י כ"י יתק אליכ"א
 ד"י יוס' כ"י יוד"א ולמ"א לש"מ כ"ב"ה וה"מ ה"י
 לדבר הרשות ובע"ק החזק לכ"י הם פ"י כ"ר
 מצוה ובע"ב דר"ב א"ך כ"ר הרשות קאמר ה"י כ"ר
 כלי החזק וק"ה וה"י סח"ת המשת חן אמת דב"ל"א
 נ"ס ק"ה כיון החזק ולע"ן לע"ב לדבר הרשות ונ"ס
 יש חלוק ב"ן לכתולה וכן רע"ב א"כ ה"ג ולמ"א ר'
 יוס' כ"י יוד"א ור"ב לע"ן רע"ב סי"י ה"י כ"ר
 ומשנה ח"י יוד"א ה"י לכתולה לכן לכ"י כע"ן החזק
 ח"י"ג וה"ה ש"ר ה"י מק"ם לז"ר ב"ה להנ"ך לפ"י
 משמעות הש"מ"ס ולכן הק"ל כב"א בן הד"ך כיון דה"א
 ע"י אבל כיו"כ בביתו נחשב עש"ד ומפ"י לו לע"ב
 כפת לא תחז"ר לו ה"י א"כ י"ל וה"י חזק א"כ מע"ב
 לדבר מצוה או כיון דמפ"י כפת ה"י עש"ד ולא סרגי
 אסירה כלי החזק כד"ך אבל ח"כ"א וה"י לדבר הרשות
 ראו כיון דלא סרגי ע"כ"ד כפת א"כ א"ך בביתו ה"א
 ע"י לכן די לו באסירה א"ך כלי החזק כד"ך ח"כ"א ה"י
 יש רשות במג"א ס"י ח"ד ולמ"ן לא ה"י ר"ב מצוה
 ויש לד"ך דעת ח"י א וה"י כ"י בני הכפרים לע"ב
 כמ"ה לדבר הרשות ויע"ל כד"ר א"ך כלי החזק כד"ך.
 מה"א דא"כ"א ק"ה קש"י"ז להנ"ך ופ"ל רש"ת

וזהו לשון הנביא כה אמר השמרו בנפשותיכם ואל תוציאו משא ביום השבת והבאתם בשערי ירושלם זה גוף האיסור של תורה ואח"כ אמר ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת זו גזרת שלמה המלך כי לבני ירושלם היה מזהיר וכבר אמרנו כי מן התורה מותר להוציא מן הבתים לרחובות ירושלם אלא ודאי על גזרת שלמה הזהיר מפי הגבורה שע"י שעברו על גזרתו באו לגוף האיסור של תורה עכ"ל.

נמצינו למדין לעיר הזאת שאין בה תנאי רה"ר הנו' לפיכך כל איסורי הטלטולים וההוצאות אפי' מן הבתים לרחובה של עיר ליתנהו אלא מדרבנן, וכתב מהריב"ל בח"ג סי' ע"ד סוף דף ע"ז וז"ל שכל שדלתותיה ננעלות בלילה למבואותיה אם היו מערבין ביחד עכ"ל, ולרוב פשיטות דבר זה הושיטו לה בקנה הטור /או"ח/ שכתב בסי' שסד וז"ל ולאחר שעשה לה דלתות חשובה כולה כחצר אחת ואין מבואותיה צריכין תיקון וכתבו לזה מרן בש"ע /או"ח/ סי' שס"ד דין ב'.

וכתב הרא"ש בפ' מי שהוציא והו' דף קי"א ע"ב דעיר שמוקפת מחיצה צריך שתהיה מוקפת לשם דירה ודבריו הן מדברי ר"י בד"ה דכולא מברכתא דף מ"ז ע"ב וכתב משם הר"מ דסתם עירות מוקפו' לדירה הם דאין דרך להקיף מחיצה עד שיבנו הבתים תחלה אבל מבצרים סתמייהו הוקפו ולבסוף ישבו ע"כ ועיין ט"א סי' ת"א ודברים אלו נאמרו בדבר המובא מחוץ לתחום שאין אותו מקום חשוב כד' אמות בלא הקף מחיצות לשם דירה ואין לחלק דהיינו דוקא לענין איסור תחומין חוץ לאלפים אמה דאיסור תחומין יש לו סמך מן הכתוב כדכתבו התוס' בפ"ב דשבת ריש דף ל"ד ולכך מחמירין במחיצות אלו להצריך שיהיו עשויות לשם דירה כדאשכחן דאחמור בכמה מילי דעירובי תחומין אבל לנ"ד שאין לאיסור טלטול סמך מן הכתוב יש להקל במחיצות שלא הוקפו לשם דירה הא ליתא שהרי גנה וקרפף הרחבים מבית סאתים אסרו בהם הטלטול משום שאין היקפם עשוי לדיר' אלא לשמור מה שבתוכם וא"כ אין מחיצות מתירות להתחשב כל העיר כחצר של רבים אלא מחיצות שעשויות לשם דירה.

והא דאמרן בשלהי פ"ק דמחיצה העומדה מאליה היא מחיצה התם איירי לידון כקרפף שהוקף שלא לשם דירה דמהניא ליה מחיצה זו לידון הזורק לתוכו כזורק לרשה"י ולהתיר בו הטלטול אם אין בו יותר מסאתים אבל להכשיר את העיר בעינין מחיצה מעליא, ועוד /ועיר/ שגגותיה חומתה דהיינו שלא הוקפ' חומה אלא הקיפוה בתים ותכיפת הבתים זו לזו הם החומה אע"ג דלענין בתי ערי חומה לא חשיבא חומה כדאיתא בשלהי ערכין התם היינו טעמא דחומה כתיב בקרא ולא שגגותיה וחומתה אבל הכא היקף מחיצה בעינין והא איכא שהמחיצה החיצונה מהניא לשמירת דירת הבית ומהניא נמי לשמירת העיר ואע"פ שצדד מצדדי העיר יש גנות גדולות יותר מבית סאתים ומחיצות הגנות שמקיפות אותם מבחוץ מהנו ג"כ להיות מחיצה על העיר עצמה ומחיצו' אלו הוי היקפן שלא לשם דירה אעפ"כ מהנו להחשב העיר שמוקפת מחיצות סביב

יען וביען באזונינו שמענו אבותינו ספרו לנו פועל פעלו בימיהם ימי קדם רבנן סבוראי אשר בארץ החיים המה דתיקנו תיקון גדול מצות עירוב להתיר הטלטול במחנה העברים חוץ לד' אמות ולהוציא מבית לבית ומחוץ למחנה בקצת שכונות שמכאן ומכאן פה מצרים העיר הגדולה של חכמים ושל סופרים יע"א ויהי כי ארכו הימים כהיום הזה נולדו כמה ספקות עד היכן גבלו ראשונים התר של עירוב כי נאספו הזקנים שהיו יודעין היטב וביחוד דבר זה על בוריו גם בגופו של עירוב נפל ספק אם הוא עדיין קיים ולא ידענו מה היה לו ואנה מקומו. אשר על כן נתתי אל לבי לתקן עירוב מחדש ולהעלות על ספר סי' הגבולים של התר העירוב ואגב אורחין נוסיף אומץ בכחא דהתרא להרחיב מקו' ההתר להסיר מכשלה מהמון עם המזלזלין בדבר ולהיות הלכות אלו עמומות אצלנו פאין דורש ואין מבקש והקורא בהם כקורא בספר החתום על כן אמרתי אלקטה נא ראשי בשמים לבאר קצת דברים המצטרכים לנו בעירוב ובתיקונו כי לכאורה דברים תמוהים הם יש בגופו של ענין כאשר עין הקורא תחונה משרים במגלת סתרים זו וחובה עלינו לבארם ולהעמידם על נכון כי מנהג ויסוד ותיקון הוא ולבם של ראשונים כפתחו של אולם והם אמת ודבריה' אמת.

ונבאר תחלה יסוד מוסד משפט העיר הזאת ועל מה אדניה הוטבעו אם יש לה דין כרמלית או רה"ר = רשות הרבים =, בפ"ק דעירובין דף ו' ע"ב אמר רבה בר בר חנא א"ר יוחנן ירושלם /ירושלים/ אלמלא דלתותיה ננעלו' בלילה חייבין עליה משום רה"ר ופרש"י ירושלם רה"ר שלה מכוון משער לשער ומפולש ויש בה דריסת ס' רבוא ורוחב ט"ו אמה ואלמלא שנועלין דלתותיה בכל לילה חייבין עליה בשבת משום רה"ר אבל נעילת דלתות משויא לה כחצר של רבים ומערבין את כולה וכל זמן שלא עירבו הויא ככרמלית ולא מיחייבי עליה והכי אמרי' דף פ' ירושלם ככרמלית היא עכ"ל.

ומדין תורה כל עיר שאינה רה"ר גמורה נידונית כרה"י = כרשות היחיד = ומותר לטלטל בה חוץ לד"א = לד' אמות = וממנה למבואות שבעיר ולחצרות ולבתים ומהם לרחובה של עיר שכל מקומות אלו יש להן דין רה"י ועמד שלמה ותיקן שכל רה"י שתחלק בדירורים ויאחו כל אחד ואחד בה רשות לעצמו וישאר ממנו מקום ברשותם ויד כולם שוה בו כגון חצר לבתים שנחשוב אותם המקומות שיד כולם שוה בו כאלו הוא רשות לרבים ונחשוב כל מקום ומקום שיאחו כל אחד מהשכנים וחלקו לעצמו שהוא בלבד רשות היחיד ויהיה אסור להוציא מרשות שחלק לעצמו לרשות שיד כולם שוה בו כמו שאין מוציאין מרה"י לרה"ר אלא ישתמש כל אחד ברשות שחלק לעצמו בלבד עד שיערבו כולם אפי' שהכל רה"ר כל זה מדברי הרמב"ם בפ"א מה' עירובין. ומה שאמר הפוסק בירמיה ולא תוציאו משא מבתיכם ביום השבת כתב הסמ"ג ריש הל' עירובין שכשהזהיר ירמיה על גוף האסור של תורה הזהיר ג"כ על גזרת שלמה שלא להוציא משא אף מן הבית לחצר אלא אי"כ עירבו

מבתיים אלו לאלו דרך המבואות והדרכים עוד מותר לישראל להכניס ולהוציא מבתיים לבתי הגוים להדיא לפי שבתיים של גוים גם המה עומדין בכלל שכירות ישראל והווי להו הגוים כאורחים לגבי ישראל ומור"ם סי' שצ"א דין א' כתב קולא יתירה שאפי' בשרים גרועים שאין להם שולטנות בקרקעות אעפ"כ מהני מיה' להתיר הטלטול במבוי שהרי דרך המבוי הוא של השר עכ"פ ובספר מגן דוד הבין בדברי ההגהה שבא להחמיר שאפי' בשרים שליטים בגוף הקרקע אין להתי' רק טלטול במבוי לבד והשיג ע"ד מור"ם ואמנם כונת מור"ם פשוט' כאשר דברנו וכתוב בהג"א דף קכ"א ע"ד דאין שוכרין משכירו ולקייטו אלא היכ' שאין האדון רוצה להשכיר דאם רוצה אין שוכרין אלא מן האדון וב"י כתב דאין להקפיד בכך ובש"ג ר"פ הדר כתב שצריך לשכור מכל חצר וחצר של גוי ואינו מספיק במה שישכור משר העיר ומוקי לה ב"י בס"י שצ"א כגון שאותו שר אין לו שליטה להניח בבתי העיר אנשי הצבא וכלי מלחמתם רק גובה מה שעליהם והנהגת העיר נעשית ע"י השרים שבעיר ואע"פ ששר של מצרים כשרוצה לעשות איזה דבר הוא מקבץ את השרים הגדולים שבעיר ונושא ונותן עמהם בדבר הנה מה שעושה כן לא בשביל שהורע כחו שאינו יכול לעשו' הדבר ההוא מבלי הסכמתן אלא מה שמתייעץ עמהם ליטול עצה הגונה כיצד יתקיים הדבר ההוא שרוצה לעשות באופן היותר נאות נמצא שלשר לבדו הממשלה והשכירות ממנו או מן שכירו סגי ואין צורך לשכור מן השרים הדרים בעיר והרדב"ז כתב בתשו' סי' אלף תשכ"ב דלא מהני שכירו ולקייטו אלא גבי בע"ה אבל גבי מלך או שר לא מהני וסוגיין דעלמא דלא כותיה ועיין בתשו' הריב"ש סי' תכ"א ומייתי לה ב"י סי' שצ"א ובתשו' ראשונות דמוהרימ"ט סי' צ"ד ופעמים יפה כח השוכר מן הגוי בעל הבית עצמו מן השוכר מן הגזבר שהשוכר מבע"ה ומת ונפלה ביתו ירושה ליורשיו הנה השכירות של המוריש נמשכת עד שיתפשו הירורשים עם השוכר כיון שהיתה שכירות בסתם שהרי הגוי לא הוריש אלא הזכות שנשאר לו בקרקע ועל כן לא יורע כחו של שוכר בשל מיתתו של משכיר ועיין בספ' מגן דוד דפליג אהא ואין דבריו נכונים ולפי שאין דבר זה מצטרף לענינו לא האריך בו אמנם השוכר בסתם מן הגזבר כשימות הגזבר הרי אינו מוריש פרס שהיה לו מן המלך לזרעו אחריו ולכן במותו מתבטל השכירות שהשכיר לישראל והיינו כשהשכיר הגזבר שכירות בסתם אבל אם שכרו לזמן קצוב אז השכירות ההוא מתקיימת עד סוף הקצבה אפי' לאחר מות הגזבר.

ולכן נראה לתקן שישכרו מן הגזבר שכירות מבוררת לזמן קצוב אפי' למאה שנה ויותר שלא מצינו שהקפידו על שכירות מרובה ולכן השכירות מתקיימת לכל זמן הקצוב כל עוד שאותה מלכות נוהגת שמחק המלכות הוא לקיים המלך דבר עבדו ועצת מלאכיו ישרים ואפי' לאחר מותם וזה מתבאר מדברי מן שכתב בס"י שפ"ב וז"ל כתב הרשב"א בתשו' שאם שכרו מגזבר המלך לזמן קצוב כגון לשנה או שנתיים אע"פ שנתחלף הגזבר בתוך הזמן אינם צריכים לחזור ולשכור אלא מותרין ע"י השכירות הראשון עד תום הזמן לפי שגזבר המלך כמלך והשוכר ממנו

לה והטעם לפי שיש חומה ומחיצה לעיר שנעשו לשם דירה והם מתירות את העיר דלא גרע ממקום שהוקף שלא לשם דירה שמתירין אותו ע"י שיפרוץ בו פרצה יתירה מעשר ויחזור ויגדרנה לשם דירה וה"נ אע"פ שכל העיר היתה מוקפת במחיצות גנות ופרדסים יעלה לה התר ע"י שיגדרו מקום פרוץ ביתר מעשרה אמות לשם דירה, ומן הדין ישראלים הדרים בחצר ויש דירת גוים באותו חצר מכיון שעירבו הישראלים אלו עם אלו הותרו לטלטל דכל /בכל/ החצר שאין דירת גוי חשובה דירה לאסור על ישראל דדירת גוי היא כדירת בהמ' כדאיתא ר"פ הדר אכן גזרו חז"ל שדירת גוי תאסור על ישראל כדי שיתרחקו ישראל מלדור בין הגוים כדי שלא ילמדו ממעשיהם ולא התירו רק על ידי שישכור מן הגוי את דירתו והגוי לא ישכור /ישכיר/ לישראל את דירתו בנקל שאומר שמבקש לעשות לו כשפי' ולכן בשני יהודים או יותר דשכיחי דדיירי עם הגוים העמידו חכמים את גזרתן להצריכם שישכירו רשותו של גוי אבל בישר' יחידי דלא שכיח דמתדר עם הגוי שחשודים על ש"ד = שפיכות דמים = לא גזרו חכמים בו ואוקמוה אדיניה שלא יצטרך לשכור רשותו של גוי, וכתבו הגהמ"י בפ"ב מה' עירובין דין ט' וז"ל מכאן פסק ר"י דיהודי הדר יחידי בין הגוים בכרך המוקף מחיצה גמורה ודלתותיה נעולות בלילה שא"צ לשכור ואפי' יש הרבה ישראלים בבית אחד שרו לטלטל בכל העיר כיון דליכא שני בתים האוסרים זה על זה.

וכתב הטור סי' שפ"ו שעירובי חצרות ושתופי מבואות שוין הם ואע"פ שיודרו הישראלים בחצר לבדם ואינם מתערבין עם הגוים ואע"פ כן צריכים לשכור מן הגוים.

וענין השכירות שמושל כתב הרמב"ם בפ"ב מהלכות עירובין דין ו' שע"י השכירות נעשה הגוי כאלו הוא אורח עם הישראלי' וכתב שם הרמב"ם שא"צ לכל הישראלים שישכירו מן הגוים ודי שישראל אחד ישכור מן הגוים ואחד שישכור לעצמו דירות הגוים יערב הוא עם שאר ישראל ודיו אמנם מפרשים אחרים אמרו שישראל אחד שוכר מן הגוי בשביל כולם וכתבו הגמ"י שא"צ לשכור מן הגוי בכל ע"ש = ערב שבת = וכשם שמערבין לכמה שנים כל זמן שהעירוב קיים כן יכול לשכור לכמה שנים בבת אחת, והטא"ח סי' שפ"ב כתב שא"צ לפדש לגוי שמה ששוכרין ממנו הוא כדי להתיר הטלטול והשכירות בסתם סגי גם מועיל השכירות אפי' בפחות משה פרוטה גם א"צ שום כתיבה על השכירות ושוכרין אפי' לזמן מרובה ולכשיכלה הזמן צריך לחזור ולשכור שנית וצריך לחזור ולערב דאין עירוב ראשון חוזר וניעור גם שוכרין מגזבר המלך וידו כיד כל בני העיר כיון ששולט בכל העיר ואין צורך לשכור מכל גוי וגוי כיון שיכול גזבר המלך להניח בבתי העיר את אנשי הצבא וכלי המלחמה לעת המצטרף לו ואע"פ שקרקע ארץ מצרי' אינה קנויה למלך ואין פורעין לו מס המוטל על הבתים כחק המלך בשאר המדינות מ"מ כיון שלעת הצורך עושה כרצונו ואין מוחה בידו נמצאת אומר שיד המלך שייכא ואגידא בקרקעות ועיין בתשו' ראשונות דמוהרימ"ט סי' ע"ד, וכיון שיד גזבר המלך שולטת בגוף הבתים מלבד מה שמותר לישראל לטלטל

הישראל לדור בין הגוים כדי שלא ילמוד ממעשיהם ונתנו עליה בדבר להצריך שכירות לפי שבדוחק משכיר הגוי את ביתו לישראל ונמצא הישראל פורש משכונת הגוי וא"כ לכאור' לא תועיל שכירות זו שקדמה כיון שאח"כ מתיישבת הישראל ודר עם המומר מבלי שום דוחק מ"מ נר' להקל להיות מלתא דלא שכיחא ועיקרה ליתא אלא מדרבנן, ומה גם בזמנים אלו שאנו מעורבין עם הגוים שכל פרנסתינו מהם ואין לנו נחלת שדה וכרם והלואי כשנתערב עמהם נמצא קצת חן בעיניהם והלואי נשיג פרנסתינו בצמצום ונמצאת אומר שגזרת חכמים מרופה ורפופה היא בידינו ולכן אין להחמיר בכה"ג.

ובגדולה מזו הקלו בזמנים אלו שכמה דברי' אסרו חז"ל מפני אידם של גוים והשתא הקילו בהו משו' חשש איבה לפי שנושאים ונותנים עמהם כל השנה כדכתב ט"ד ס"ס קמ"ח וכתבו התו' בפרק איזהו נשך סוף דף ע' שאין לאסור ליקח רבית משום גזרה דשמא ילמדו ממעשיו שכתבו שאנו שרוין בין האומות וא"א לנו להשתכר בשום דבר אם לא נשא ונתן עמהם הלכך אין לאסור רבית שמא ילמוד ממעשיו יותר משא' משא ומתן.

ואגב אורחין למדנו להוסיף קולא על קולא בענין השכירות כיון שמן הדין לא היה צריך לשכור כלל שכירת גוי אינה אוסרת ותו גזרת חכמים זו רפופה היא בידינו בזמנים אלו ותו דעיקרו של עירוב גזרה דרבנן בעלמא.

עוד כתב מרן בסי' שפ"ו משם הרשב"א בתשו' על ישראל הדריים בג' מקומות חלוקים ודלתות כל אחד מהמקומות נעולים בלילה והשמש גובה קמח מכולן צריכין לערב בכל מקום ומקום ששיתוף המבוי צריך שיהיה מונח בחצר המבוי אלא שנבדלו זה מזה ורחוקים אין שיתופם אחד ואין מבואותיהם כאחד ע"כ ודברי הרשב"א איירו כשעירבו בלבד מבלי שישכרו את העיר מן הגוים דבכה"ג צריך שיערב כל מבוי ומבוי לעצמו לפי שאין שיתופם ואין מבואותיהן כאחד אבל כששוכרין את העיר מן הגוים ואח"כ מערבין אין להקפיד בכך כלל שהרי כל הגוים הדריים בעיר חשיבי כאורחין לגבי ישראל והעיר כולה כחצר גדולה של ישראל ולכן שפיר נהגו להתיר בעירוב שמערבין במחנה העברים לכמה פונדקאות ואובילאס שרחוקים ממחנה העברים וכל מקום ומקום מהם נועל דלת בפני עצמו כיון שהעיר מוקפת מחיצות הרי מחיצותיה מצרפין כל מקומות שבעיר להיות חשובין כאחד אע"פ שסוגר כ"א דלת בפני עצמו והרי זה כחצר גדולה שיש בה הרבה בתים וחדרים וסוגרים כל א' בפני עצמו שמועיל להם העירוב כיון שכותלי החצר סובבין ומקיפין את הכל ומחשבינן לאותו בית שמניחין בו את העירוב כאלו כל בתים שבחצר פתוחים לתוכו ונ"ד עדיף טפי מחצר לפי שנ"ד כל בית ובית שבעיר יד כל ישראל שייכא ואגידא ביה שהרי כל העיר היא בשכירות כללות כל יש' שבעיר נמצא שהעירוב מונח ברשותו ובמקומו של כל אחד ואחד מישראל משא"כ בחצר שכל בית ובית שבחצר מופלג ברשות לעצמו ואין יד שאר בני החצר אגידא בה ועיין בלשון רש"י שכתבנו

כשוכר מן המלך והשכירות נופל הוא לכיס המלך ואפי' בשכירו ולקישו נראה כן שלא אמרו חכמים הדבר להחמיר אלא להקל וכ"ש בגזבר המלך כמו שאמרנו ומשמע מדבריו דטעמא מפני ששכרו לזמן אבל אם שכרו סתם כיון שנתחלף הגזבר בעל השכירות וכן הדעת נוטה שאע"פ שכשהוא גזבר הוא המלך עצמו וקי"ל שהמשכיר רשותו כל זמן שאינו חוזר בו משכירותו מועיל השכירות כמו שנתבאר בריש סי' זה מ"מ שאין כחו אלא מצד המלך הממנה אותו כשהחליפו המלך הו"ל כאלו חוזר בו משכירותו ומוסר כחו לגזבר החדש ומיהו ה"מ כשמת הגזבר הראשון או כשסילק המלך לגזבר הראשון מהיות אוכל פרס שלו אבל אם לא סילקו אלא מהגזברות ועדין הוא אוכל פרס שלו נראה שלא נתבטל שכירותו כו' עכ"ל הב"י הרי מפורש בדבריו שאם מת הגזבר נתבטל השכירות והיינו כששוכרין מזמנו בסתם ולכן צריך לשכור מן הגזבר שכירות לזמן קצוב כאשר כתבנו והשכירות קיימת כל זמן שאותה מלכות נוהגת ואפי' שיאסף המלך שנעשה השכירות בימיו מ"מ הבאים אחריו דרכם שלא להפר מה שעשו מלכים שלפניהם ולכן נר' שיכולין לשכור בסתם בלא קצבת שנים רק שישכור לכל זמן שהמלכות נוהגת ומיחשבא כשוכר לזמן קצוב אך אין ראוי לעשות כן משום כבוד ואימת המלך ומ"ש הרשב"א ז"ל שהשכירות נופל הוא לכיס המלך כתב בזה הב"י שעבדיו אין מקפידין בכך.

ולעת עתה חדשנו השכירות ושכרנו כל העיר מא' מגדולי אנשי השר המושל היום במצרים ולא סמכנו על שכירות ששכרו הראשונים הטעם שאם היה שכירתם בסתם הנה כיון שעבר ונמשך זמן מרובה בודאי מת המשכיר וכיון שמת המשכיר מתבטל השכירות ואם עשו השכירות לזמן קצוב מי יודע אם לעת כזאת כבר כלה ונשלם זמן השכירות ותו שאנו רוצין עכשו להרחיב גבולי ההתר ומי יודע אם הראשונים שכרו כל העיר כלה או שכרו בלבד מחנה העברים ומעט מן השכונות מכאן ומכאן סביב לה כיון שאנו רואין שהמקומות שנהגו בהם התר הם מצומצמים אפשר שלא שכרו ג"כ אלא בצמצום כפי מקום שהתירוהו העירוב.

עוד יפה כח השכירות מן הגזבר לפי שיש בינינו צדוקים וכתב הרמב"ם בסוף פ"ב מה' עירובין דצדוקי אינו בדין שכירות ולא מהני אלא שיבטל רשותו לישראל וצדוקים הללו לא ישמעו לנו לבטל רשותם כראוי ונמצא אוסרין עלינו ולזכותם בעירובינו א"א שאינם מודים בעירוב אמנם כשנשכור מן הגזבר נמצא בתיים של צדוקים גם הם מושכרות אצלנו בדינא דמלכותא ושוב אינם אוסרין עלינו.

עוד יפה כח השכירות מן הגזבר משכירות שישכרו מכל גוי וגוי שאם אחר העירוב ח"ו המיר אחד משכונת הישראל אין מועיל העירוב שנעשה קודם ההמרה שהמומר הרי הוא כגוי ואוסר עליהם וז"ש מרן בס"ס שפ"ה מתשו' הרשב"א, ואמנם כששכר מן הגזבר נכנס בשכירות זו גם בתים יחידים מישראל שיהיו היחידים טפלין למרובין וכללות המרובים מתקיימת השכירות בידם ואע"פי שתקנת השכירות לא עשאוה אלא כדי שיתרחק

1 / 151 / 1010

תכונה נחיים סימן קכ"ו

ע"ד אשר שאל בכם מה לעשות בזה"ו בעירובין היות שם כמה אנשים שאין מודים בעירובין ומחללין שבם בהפרסות, והנה נכד הרגיש ר"מ ד"ל שסומכין על עשוקין משר העיר רק דלא נחמא ל"י בההוא חקנחא, הנה מ"ס דבא"ו ח"ג לשכור ושום דלם שיך לומר שלא ידור עם הנכדי דהרי אין צדקו לפשות כל העיר ישראלים וכו', וכו' ע"ד להודיע לומר כן וכו', ועוד גם ביניהם אטו לא משכחם לה וכו' ואעפ"כ לא פליג רבנן בחקמתן כן ה"ג גם עמה וכל מדה חסדים כן, ומה שהעיר שיך נעשה באלו שאין מודים בעירובין וזלי הוא כפי מה שהרגיש צדקנותו דהוי מכה שפירות הרשות, ומ"ס דלא סמכו על זה רק בד"ה נכדי דהוי שבהמה מני"ל למדע לו תומרא וו דדלי הך דינא דכל שיש לו יד בפסיקת הבית מהשג כשהוף יצא הוא בכל העניינים וליד קולא וטין במג"א סי' עפ"ב ס"ק ג' מ"ס לא מהני להוי יסוד במקום עט"ס דלא עדיף מאלו ערבו, משמע ה"ל לא"ה הוי הוה חפסימ יד ואף דהחם הוי בשני ישראלים וא"כ בזה נמי כיון דיש לשיר העיר פסיקת יד להעמיד עם חיל ס"ה החכ"ג מהני שפירות מהם או משרי נכח עמו דמהני בנכדי, ומה שפירש ר"מ דא"כ למ"ל העירובין כלל כיון דשוכרין הרשות, הנה מלמד דיש לומר ד"ל דדן זה אם מהני שפירות צדדים ישראל חלוצ צ"י דעום המפורשין בס"י ע"ס ע"ס, והסוכרין דבישראל ע"הו ל"מ שפירות ממנו היינו וה"גן דל"מ שפירות מן הש"ר ליריתו ולק"י לנחמלה הינא דלשאר לעלם די כ"ע עבדין כן, אבל הינא דל"מ י"ג לנו לסמוך על דעה רבשונה דמהני שפירות בישראל וה"ה דמהני מן הש"ר שיש לו חפסימ יד צדדים ונכדו דקיסל נכמה דוכחא הלכ"ה לירעה ח', אך בלמה אי"ס לזה ולדרכא אי אומר אף א"ה ב' הינו לשכור מישראל עמו זה לא מהני ומטעם שחב"ט ע"ו כיון דהלכ"ה אף בפחות מש"פ אבל אם משכירו מנכדי דלא שיך עט"ס מהני לכ"ע, ומה שהקשה ר"מ למ"ל העירובין חפירות חמס אי דמה צ"ע בשפירות בלי העירובין הרי סוף סוף העכירות מן הש"ר הוי מני לכל העיר, והרב או הראש הר' שלח לכולם ח"כ הד"ר הו"ל הנה דרשים לכך בעיני עירובי שפירות אבל אם עובד מנכדי או ממי שאינו מודה בעירובין זה אין השוער מהעיר נשעלה שלחו דלא נעשה שלחו בע"כ לכך בזה נסמלק רשות הישראל מכאן וולכ"ה לשכור אחד לעצמו י"ל דיש ח"ה בן השפחה חרבה עירוב דמה"ס ע"י אין מערבין כולה שלא חשבה חרבה עירוב וה"ן ע"ב.

חוק נחום סימן מ"ב

ע"ד שאלתו בעירו שרצה לחקן תיקון עירובין אבל כשהוא נכדו בעיר מפלגות לשטון כדי להכעיס ומאלו לזכות צפת העירוב שזכה להם ע"י אחר, והנ"ל ב"מ מפמ"ג ס"ד ס"ו ח"א ס"ק ג' ש"ע אי הויכח בכה"ג שמוחיס בפירוש שאין דוליס מדעת הרשב"א קידושין (כ"ג) דלפי הפעל עומד וזווח יכול לזכות לו ג"ש שכתב בשו"ת מחו"א סי' ע"ג שאין בזה כדי סמיכה משום דביו"ד סי' רס"ו קט"ו מ"א פסק דלא כהרשב"א, רק דמבואר בש"ע חו"א סי' שס"ו בש"י הר"מ דב"ד כופין אותו בע"כ לערב עמהם או ב"ד יורדים לנכסיו וע"כ ע"הו לקבץ מהם נדבות בלא הודע לתכלית זה ולקנות אח"כ מזה פת לעירוב ש"ה זה מדין יורדין ב"ד לנכסיו ע"י שנתקבל מטה"ע ורוב מנין ובנין, גם ל"ן משו"ת מהר"ם שיק"ס קס"ח עפ"י דהא"ע ו"ו לחלוק על הח"ס והביאח בפ"ח עכאו"ד.

והנה באופן שלא היה מחאה משום צד בכלל העירובין רק שיש ממאנץ לזכות צפת שמוחיס להם ורואים להיות הם המזוכים אם פת העירובין ולהניח בצדדין ב"הם ה"י הדבר חל"י במחלוקת שו"ת ח"ג והא"ע ושו"ת מהר"ם שיק הג"ל וכו', אך בנדון שאלתנו כנראה שאין מחאת הצד השני על מקום הנחת העירובין או אודות האיש מי שיזכה להם העירובין, אבל מחמתם הוא על עיקר העירובין בכלל וע"כ לדון אם אפשר לערב להם בעל כרחם.

והנה בש"ע חו"א סי' שס"ו לדעה הראשונה רק אשתו של אדם מערבת שלא מדעתו בחדא למעלייתא ברגיל להשתחף או בכה"ג שאוסר עליהם, ואפי' לדעה השני' שהוא שי' הר"מ דנמי ביתו עדיפי לערב בע"כ אבל רק ברגיל להשתחף מה דליתא בנ"ד, ולא נשאר רק עפ"י המבואר בש"ע שם דב"ד כופין אותו בע"כ לערב עמהם או ב"ד יורדין לנכסיו, וטובה ענת כ"מ לעשות קיבוץ סוף מכל בני העיר שיה"י זה בכלל ב"ד יורדין לנכסיו רק שצריך לזוהר עפ"י ו שלא לשייר אף אחד מצד"ב של העיר שיה"י הקבוצ מכו"א ויהיו כולם משתתפים צפת העירוב.

ומ"ש מדין כח ב"ד ברב שנתמנה מטע"ע לענ"ד נראה דודאי א"ל בזה ב"ד קבוע דוקא רק כל ב"ד של שלשה, שהרי מ"ש בר"מ וש"ע דב"ד כופין אותו לערב או יורדין לנכסיו כתב הגר"א ז"ל שמקורו מש"ס עירובין (פ"י) דקאמר לימא מסייע לי כופין אותו לעשות לחי קורה למבוי, שאני החס ליתא מחילות ל"א מצד שאני שגורסת הר"מ ב"ד שאני וא"כ הו"ו זה מדין כופין אותו לעשות לחי וקורה, ומבואר בש"ע חו"מ סי' קס"ג דכופין בני העיר זה אם זה לעשות חומה לחתים וצריח לעיר ולבנות להם ביהכ"ג, ומבואר שם וברמ"א סי' ב' ושור"ט הפוסקים דיש כח ביד טובי העיר אפי' באיכא רוחא להאי ופסידא להאי היכא שהוא למיגדר מילחא, ובש"ע או"ח סי' קנ"ג ברמ"א דו' טובי העיר דינס כסדר העיר ובמג"א שם סקל"ו בשם המ"ב דהאידינא ז' טובי העיר יכולים למכור חף ביהכ"ג של מצרים וא"כ בכה"ג שלפי דעת ח"ח שנעיר ומכש"כ הממונה לרב עמהם רואים שיש בזה צורך לתיקון העיר ושמירת שבת יש כח להם לערב שלא מדעתם בעל כרחם.

ועוד נראה דכל מה שכתב בש"ע סי' שס"ו דלר"ך ב"ד דוקא יחבך משום דכפר נחלקו הראשונים בכל מידי דכפי' אי לר"ך ב"ד, ועיין קלוה"ח סי' ג' מה שהוכיח מחוס' ריש סנהדרין דבמידי דכפי' לר"ך מומחין דוקא חנן ואנן שליחותי דקמאי עבדין וכדאמר בגיטין פ' המגרש מידי דהוי אהודאות והלואות, והנה במנ"ח מ' תקנ"ח כתב דכפי' שלא לעבור אלאו ודאי ל"ל ב"ד שהרי אפי' מ"ע ששברה בצידה שאין כופין מ"מ בל"ת כופין, ובח"ס חו"מ סי' קע"ו כתב לחלק דבעניני קיום המלות א"ל ב"ד לכפי' כמו בלולב וסוכה רק כל אדם מישראל מחויב להקים את המורה בקיום המלות או להפריש מאיסורין וכמו"ש הרמב"ן פ' תבא ורבן בחלק המשפטים דר"מ בן אדם לחבירו לר"ך ב"ד דוקא לכפי', ועיי"ש שהוסף עוד עוד לדאחך שיכלא פס"ד מהב"ד והוא תסרב שוב נכנס הדבר בכלל החוקים והמלות שיכול כל אחד מישראל לסוף וא"ל ב"ד, והנה לפי חילוק הח"ס לכאורה יש לעיין בדבר שיש בו משניהם חוקים ומשפטים כגון בצדקה או כה"ג דנ"ד לערב עם בני העיר שיש בזה מצוה וגם הולאות ממון אי לר"ך ב"ד בכפי', ונראה דכיון שעכ"פ איכא בזה דררא דממונא חף שיש בו מצוה מ"מ א"ל לכפי' בלא ב"ד וכה"ג בר"ך נדרים (ו') שנתלקו הראשונים ז"ל דאיבעי' אי יש יד לנדקה דאיסורא דאית בה ממונא אי הוי כממונא, ועיין ג"כ מה שפירש"י (הולך קל"ב) דאין ב"ד כופין אלא במצ"ע שאין בה חסרון כס דמכין אותו עד שס"ג ובחוס' כתבו בכ"ד מה דכופין בצדקה דמתן שכרה בצידה הוא רק משום הללו דלא תקפון, ועכ"פ במצוה ש"ב חסרון כס בודאי דלר"ך ב"ד בכפי' כמו בחלק המשפטים לחילוק הח"ס הנ"ל.

ולפי"ז נראה דמה שמבואר בסי' שס"ו דלר"ך ב"ד שכופין אותו לערב עמהן או ב"ד יורדין לנכסיו שהוא משום שיש בזה דררא דממונא להשתתף בפת לעירוב שהוא נוגע לחלק המשפטים דלר"ך ב"ד לכפי' מצרי הח"ס.

ומעתה יאל לנו בנ"ד דכל מה דלר"ך ב"ד היינו רק בעיקר הגנאי של הסיוע בפת העירוב, אבל כמו בכ"ד שהגב"י יח"י בטוב מנדבת לבס בפתם בלי לפרט להם הנדבה לאיזה תכלית ומכיון שכבר הוציאו הממון מרשותם ואסרו דעתו מיני', ורק מה שנשאר עוד לעשות בלא דעתם בעל כרחם מן המקובץ פת לעירוב זה שוב נכנס בכלל החוקים לבר שהוא לתיקון הדת דא"ל ב"ד כלל לכפי'.

115A / 111

ודו"ק, ונראה עוד שאין הכרח ג"כ לקבץ מכל אחד רק שינתן מכיס הקהל לצורך פת העירובי שכל העיר שומעים הם צימק הקהל וער"פ דמהני וחזי לאצטרופי עם מה שקובץ ביסוד מכל או"א כנ"ל, והנה יש צד קולא כנ"ד שיועיל לזכות להם פת העירובי בע"כ ע"פ המחנה אפרים בה' זכיה שהעלה דבזכות גמור זמן לאדם אחי' עומד ולווח ועיין ריט"א (דף ו') בזה, ומ"ש שבש"ע קי' סס"ז אחי' עלה רק בדין כ"ד יורדין לגמרי התם בשותפים בחזר ונית אפטר דל"ה זכות גמור שאולי יש קצת חוב לחצירו ע"י שהי' שמינו רגיל להמיק ולהוציא אהו, משא"כ צה"ג בעירובי חצירות של כל העיר שליכא קצת חוב רק זכות גמור זכות הרבים שלא יהיו נכשלים בחלול שבת א"כ י"ל דמהני לזכות להם בע"כ, ובשו"מ מחו"א הנ"ל בנדון שלו כתב שלא הוי זכות גמור משום שהם רוצים ג"כ בעירובי רק שיהיו הם המזכים או שינתן צה"ג שלהם משא"כ כנ"ד שאין רוצים כלל בעירובי הוי זכוי העירובי זכות גמור, ועכ"ס בצירוף תלחא לגבות מכל אחד, ושינתן ע"ז מכיס הקהל וגם לזכות ע"י אחד בעד כל אנשי העיר ודאי דמהני זה האלענ"ד.

הנה כמה בני תורה בעירנו נפשו חשקה לדעת על מה ועל מה היטביעו יסודות היתר בדין המוחים בהעירוב ואומרים שאינם משתתפים בהפת.

הנה דבר זה נפתח בגדולים לכל גדול מוסד בדין פוק חזו מה עמא דבר' (עי' ש"ת הלכות קטנות ח"א סי' ס"ט), ומינמים ימימה שגודמן שנפל מחלוקת בין יחיד ובין בני העיר, ולא נשמע שיפול על עצה זו אחד לומר כן, דודאי לא נעלם מאחד משראל, אך בודאי הבל הוא' (ש"ת ובחרת בחיים להגדלת סי' ק"ג ועי"ש כל הסימון) וכן היה בכל הערים ועיירות בישראל, אשר מאז שנתמעטו הלכות והמוחות נחרבו המחלוקות בעיני העירובין בהעירוב ועיירות, ועל"ז כמעט ולא מצאנו שבין הנידונים יהיה ענין המחיים שאינם משתתפים בהפת.

הלא המה בקראקא אשר נחלקו בה גדולי רבני העיר על"ז כשרות העירוב, וילא נשמע שיפול על עצה זו אחד לומר כן, וכן היה בלאדא, אדעסא, ובסאטמאר, ובעיר ערים ועיירות שמצאנו בספרי הש"ת שדנו בשרות העירובין דשם, ולא מצאנו שדנו אודות המתמרים שהרי הם אינם מקנים דשותם. (חזון מספרי הש"ת הדנים כשני הצדדים רצו בהעירוב רק נחלקו במי יערב לכל העיר ומי יחזק בהפת וכדו', אבל לא כשצד אחד כלל לא הסכים בהעירוב ועי' בש"ת מח"א המונא להלן) וכן הוא בעיר'ק ירושלים ר"ן, כאשר לפני כמה שנים החחילו איזה אנשים להרעיש אודות תקון העירובין דשם מחשש הר"ר דאורייתא, וצווחא וליא מאז דאשגח ביה לחשוש משום זכוי הפת. וכן במאנסי שכללי בהעירוב הראשון כמה מהמתנגדים, ולא חששו להתנגדים שאינם משתתפים בהפת, על"פ פסקו של פוסק הדור מרן בעל מנחת יצחק זצ"ל.

וטעמם ונימוקם אשר עמם, הן מחמת זכוי בע"ב, עי' ש"ת ובחרת בחיים סי' ק"ג, ש"ת שואל ומשיב מה"ד ח"ב סי' ב', ש"ת חזון נחום סי' מ"ב, ועי' בש"ת מחזה אברהם סי' ע"ג מ"ש בס"ס ע"ג באם צד א' לא היה רוצה בהעירוב כלל (ומ"ש המח"א שדברי הרשב"א בזכות גמור אינן מוסכמים, עי' מ"ש ע"ז בש"ת ובחרת בחיים ה"ל ובחזון נחום ה"ל, ועי' במחנה אפרים הלכות זכ' ומתנה סי' ל', בש"ת באר יצחק ח"א סי' א', ובש"ת חלקת יעקב אהל"ז סי' ג' שנקטו כדברי הרשב"א אף בשאר ענינים, ולא נחלקו שאר הראשונים על עיקר דין הרשב"א עי"ש, ול"ש בעירובין דהלכה כדברי המיקל בו). ועי' עוד בקצות השולחן סי' ק"ה ס"ד בבד"ה"ש סוף ס"ק ל"ו.

והן שהתירו מחמת ששכרו הרשות משר העיר (או משל"ל) עי' ש"ת שבז"י ח"ג סי' ל"ט שילכ להדיא אף בישראל המודה בעירוב ועי' בדעת תורה סי' שפ"ה סעי' ג' שנקט כדברי עי"ש, ועי' גם בש"ת גנת ורדים א"ח כלל ג' סי' ל"ב (ועל אף שקאי שם אצדוקים, הרי נקט שם כדעת הרמב"ם שהצדוקים אוסרים מדינא כשראל וא"כ ה"ה ששכירות מהגזבר מועלת גם בישראל), בש"ת שואל ומשיב ה"ל, ובענין אלמוגים סי' שצ"א, ובש"ת דברי חיים ויל"ד סי' מ"ב כתב על דברי הענין אלמוגים דהי"ט אשר דובר. וכן מוכרח מדברי הר"ב"ש בס"י תל"ז (שכתב ליישב למה אין קניית הרשות מהאדון מועיל במקום עירוב, חז"ן דמעיקר הדין היה מועיל גם בישראל המודה בעירוב). וכן מוכח בש"ת מהר"ם שיק סי' קע"ט (שביאר איך אפשר לברך על העירובי הצירות אחר שקונים רשות מהאדון עי"ש מה שביאר, והוציא להדיא מדבריו דמעיקר הדין היה מועיל שכירות רשות במקום שהיה מועיל עירוב והיינו בישראל המודה בעירוב)

והן שהתירו מחמת שאנן סהדי שאף אחד מישראל אינו רוצה שעיי מחאתו יכשל חבירו בחילול שבת, וכמ"ש הרמב"ם לגבי כופין אותו עד שיאמר רוצה אני, וכן תורה הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל בהיותו במאנסי, וכן תורה הגאון בעל קהילות יעקב זצ"ל.

אשר נחלקו בהם גדולי רבני העיר על"ז כשרות העירוב, וילא נשמע שיפול על עצה זו אחד לומר כן, וכן היה בלאדא, אדעסא, ובסאטמאר, ובעיר ערים ועיירות שמצאנו בספרי הש"ת שדנו בשרות העירובין דשם, ולא מצאנו שדנו אודות המתמרים שהרי הם אינם מקנים דשותם. (חזון מספרי הש"ת הדנים כשני הצדדים רצו בהעירוב רק נחלקו במי יערב לכל העיר ומי יחזק בהפת וכדו', אבל לא כשצד אחד כלל לא הסכים בהעירוב ועי' בש"ת מח"א המונא להלן) וכן הוא בעיר'ק ירושלים ר"ן, כאשר לפני כמה שנים החחילו איזה אנשים להרעיש אודות תקון העירובין דשם מחשש הר"ר דאורייתא, וצווחא וליא מאז דאשגח ביה לחשוש משום זכוי הפת. וכן במאנסי שכללי בהעירוב הראשון כמה מהמתנגדים, ולא חששו להתנגדים שאינם משתתפים בהפת, על"פ פסקו של פוסק הדור מרן בעל מנחת יצחק זצ"ל.